

JAARVERSLAG 2009

Dierengezondheidszorg Vlaanderen

INHOUD

3	Voorwoord
4	Algemene informatie
5	Missie en waarden
6	Strategische doelstellingen
9	Organisatiestructuur
11	Bestuurs- en adviesorganen
14	Tijdslijn 2009
16	Operationele activiteiten
17	Unit Identificatie & Registratie (I&R)
25	Unit Laboratorium & Gezondheidsadministratie
31	Unit Diergeneeskundige & Epidemiologische Ondersteuning (DEO)
46	Ondersteunende activiteiten
47	Personeel
49	Financiën
51	Unit IT
55	Bijlage 1: Publicaties
58	Bijlage 2: Lijst afkortingen
59	Contactgegevens
60	Colofon

VOORWOORD

Het jaar 2009 zal voor de veehouderij in ons land de boeken ingaan als één van de moeilijkste jaren van het afgelopen decennium. De algemene financiële en economische crisis had ook op de landbouw en in het bijzonder op de veehouderij een desastreuze invloed. Voor zowat alle specialisaties in de dierlijke productie was het in 2009 erg moeilijk om nog een cent over te houden als vergoeding voor de vele geleverde inspanningen. Ook voor DGZ was het een erg moeilijk jaar: de financiële jaarcijfers maken dit voldoende duidelijk.

Nochtans hebben we helemaal niet stilgezeten. Er zijn diverse nieuwe zaken geïmplementeerd en bijkomende vernieuwingen op de sporen gezet. De lancering van het lang verwachte Veeportaal sprong ongetwijfeld het meest in het oog. Voorlopig nog minder opvallend, maar zeker niet minder belangrijk, was het uitwerken van het nieuwe sanitair beleid. Dit beleid zal pas in 2010 op grotere schaal de vertaling naar de praktijk kennen. Het betekent echter zonder twijfel een heroriëntatie van de oude sanitaire programma's wat op langere termijn moet leiden tot een duidelijke toegevoegde waarde voor de veehouder.

Verder hebben we binnen DGZ werk gemaakt van het herijken van de missie van de organisatie en duidelijke strategische doelstellingen vastgelegd. Deze krijgen in dit jaarverslag een prominente plek.

Ook is er een beleidsplan uitgewerkt dat voor de komende drie jaar de lijnen uitzet waarlangs DGZ niet alleen de continuïteit van de organisatie wil garanderen, maar ook de basis legt voor een toekomstgerichte werking. Meer dan ooit ligt de nadruk op de rol die DGZ speelt, enerzijds als dienstverlener naar de veehouder en de dierenarts, én anderzijds als onmisbare schakel tussen de overheid en deze doelgroepen. Het wordt een uitdaging van formaat om dit waar te maken in 2010 en de daarop volgende jaren.

Het jaarverslag dat voor u ligt, is in de eerste plaats bestemd voor de leden van de algemene vergadering van DGZ en voor een aantal rechtstreeks bij DGZ betrokken externe partijen. Het wordt ter gelegenheid van de jaarlijkse statutaire vergadering aan de leden voorgesteld.

Het jaarverslag 2009 bestaat net als de vorige jaren uit volgende deelverslagen:

Samenvatting van de belangrijkste beleids-thema's gekaderd in een overzicht van de activiteiten per unit:

- Operationele activiteiten:
  - Identificatie & Registratie (I&R)
  - Laboratorium & Gezondheidsadministratie
  - Diergeneeskundige & Epidemiologische Ondersteuning (DEO)
- Ondersteunende activiteiten:
  - Personeel
  - Financiën
  - Informatietechnologie (IT)

Afzonderlijke publicaties:

- Gedetailleerde cijfermatige weergave van de activiteiten van de units Identificatie & Registratie en Laboratorium & Gezondheidsadministratie
- Financiële jaarcijfers

Langs deze weg willen we iedereen danken die het afgelopen jaar heeft meegewerkt aan de realisatie van de activiteiten van DGZ, met name de bestuurders, de diverse commissieleden, de medewerkers en de vele externe partners en relaties. We appreciëren deze inspanningen des te meer, omdat de omstandigheden waarin ze in 2009 werden geleverd, vaak moeilijk waren.

Denis Volckaert

In naam van de raad van bestuur
en het directiecomité

1

ALGEMENE INFORMATIE

- 5 Missie en waarden
- 6 Strategische doelstellingen
- 9 Organisatiestructuur
- 11 Bestuurs- en adviesorganen
- 14 Tijdslijn 2009

MISSIE EN WAARDEN

In maart en april 2009 zijn op basis van een bevraging bij diverse partners van DGZ én na een sessie met de raad van bestuur de statutaire opdrachten doorvertaald naar een concrete missietekst voor DGZ. In mei is deze missie ook door de algemene vergadering onderschreven.

De **missie** luidt als volgt:

DGZ is dé betrouwbare partner van de Vlaamse veehouder om met gezonde dieren op duurzame wijze veilig voedsel te produceren.

DGZ wil dit realiseren door:

- **het aanbieden van hoogkwalitatieve diensten en producten;**
- **het verzorgen van de brugfunctie tussen de veehouder en de overheid;**
- **betrokkenheid in de samenwerking tussen de veehouder, de dierenarts en de medewerkers.**

In hetzelfde traject zijn eveneens de **kernwaarden** van DGZ bediscussieerd en vastgelegd. Deze zijn:

- **integriteit**
- **betrouwbaarheid**
- **transparantie**
- **ondersteunend**

Alle partijen die met DGZ in contact komen, moeten zich realiseren dat de missie en kernwaarden geen holle woorden en slogans zijn, maar fundamentele uitgangspunten en hoekstenen waarop iedereen die met DGZ te maken heeft, moet kunnen bouwen en vertrouwen. De verdere strategie, de jaarplannen en de dagelijkse operationele activiteiten moeten permanent de toets aan deze uitgangspunten kunnen doorstaan.

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

In het ondernemingsplan voor 2009 heeft DGZ haar strategische doelstellingen benoemd. Ook in 2010 en volgende jaren vormen deze het fundament voor de operationele plannen binnen de organisatie.

1. Gezonde financiële ontwikkeling

- In 2009 is de lijn ingezet om een veel **strakkere cyclus van financiële planning en controle** in te voeren. Het tijdig voorleggen van de begroting voor het boekjaar 2010 is daarvan een eerste belangrijk en merkbaar resultaat.
- Een aantal **financiële prestatie-indicatoren** is geïntroduceerd. Deze maken een betere operationele sturing mogelijk binnen de organisatie.
- Het **beheersbaar maken van de kosten** is – gezien de economische situatie waarin de veehouderij zich bevindt en gezien de financiële jaarresultaten van DGZ – een zeer hoge prioriteit die vanuit een betere financiële sturing gerealiseerd moet worden.

2. Verankeren van de bedrijfszekerheid

- Het verzekeren van de continuïteit van DGZ zal alleen kunnen gebeuren door een samenhangende reeks van maatregelen die onlosmakelijk verbonden zijn met elk van de andere genoemde strategische doelstellingen.
- Vanzelfsprekend is een gezonde financiële ontwikkeling een belangrijke voorwaarde voor de continuïteit van DGZ.
- In 2009 is de basis gelegd voor het heroriënteren van het veterinair sanitair beleid. De nieuwe benadering nam eind 2009 een schuchtere aanvang en zal in 2010 nog redelijk wat zoekwerk vergen om een nieuw evenwicht te bereiken. Doelstelling is om **op basis van die nieuwe balans, samen met de overheid in hoofde van FAVV, een langetermijnovereenkomst** af te sluiten met betrekking tot de laboratoriumactiviteiten.
- Voor het beheer van de I&R-database is een dergelijke langetermijnovereenkomst gerealiseerd in 2009, volgend op de lancering van Veeportaal in maart en de stabilisatie van het systeem tegen het jaareinde.
- In 2009 is eveneens gestart met het beter verankeren van de **IT-kennis en -kunde binnen de organisatie zelf**. De dienstverlening van DGZ is sterk afhankelijk van het goed en stabiel functioneren van de ondersteunende IT-systemen. Vandaag steunt DGZ daarvoor te

sterk op externe consultancy. Daarom wordt een betere balans nagestreefd tussen enerzijds extern ingehuurde specialistische kennis om het hoge kwaliteitsniveau te blijven verzekeren en anderzijds intern beschikbare kennis om de continuïteit op ieder moment te garanderen. Dit is eveneens noodzakelijk vanuit kostenoverwegingen.

- De stabilisatie van Veeportaal en de interne ondersteunende systemen van DGZ heeft in 2009 bijzonder veel energie gevraagd en verdient ook in 2010 nog de nodige aandacht.

3. Vergroten van de markt- en klantgerichtheid

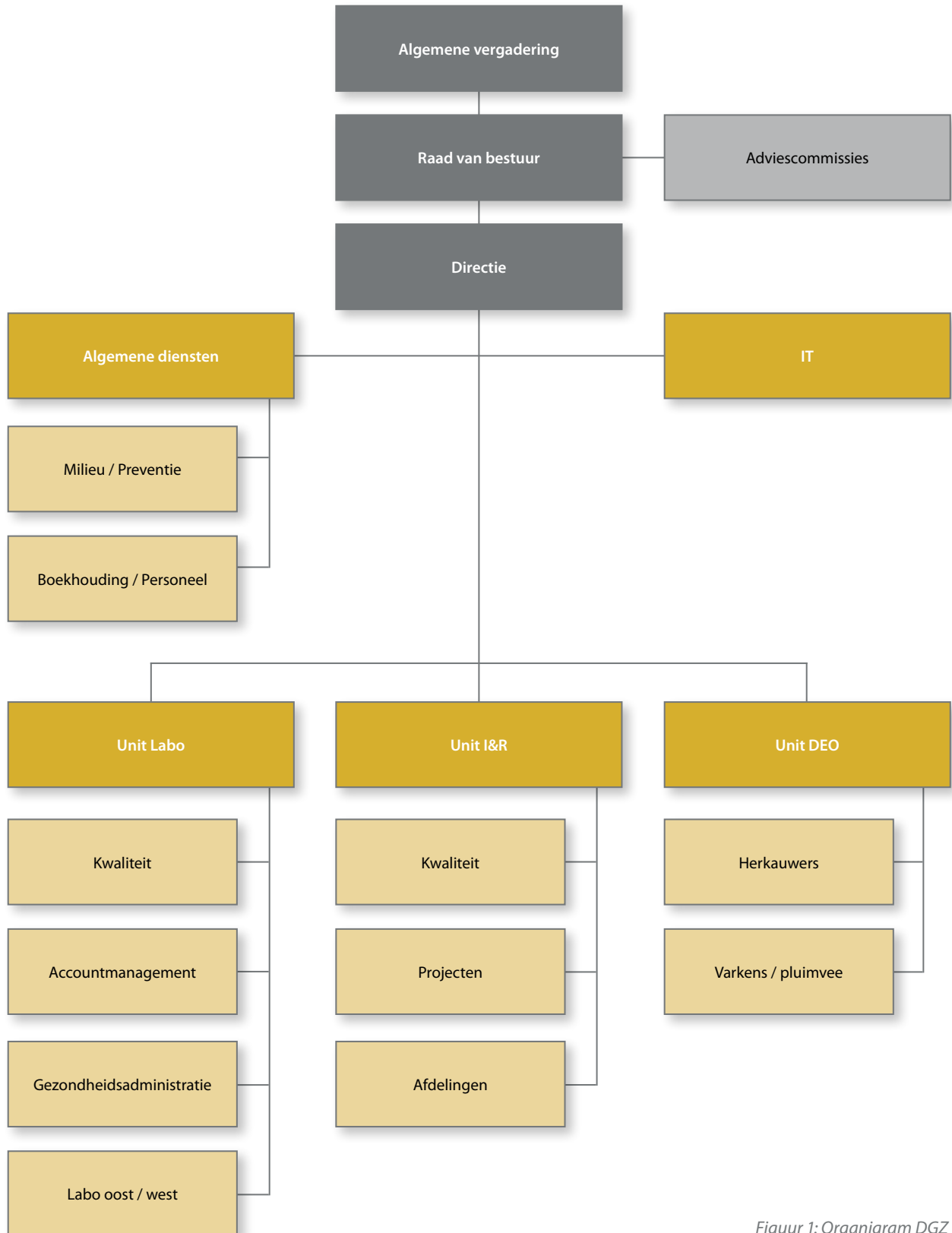
- DGZ heeft in 2009 zware inspanningen geleverd om Veeportaal 'boven water te tillen'. De doelstelling is nadrukkelijk om **nog beter aansluiting te vinden bij de behoeften van de klant en de markt**, en een grotere toegevoegde waarde te leveren aan de sector. Het **bevorderen van samenwerking**, zowel intern bij DGZ als extern met de partners, is een cruciale voorwaarde om verder succesvol te kunnen opereren.
- In 2009 is een lijn ingezet om DGZ dichter te positioneren bij de veehouders. Dit zal op korte termijn tot uiting komen in de externe communicatie. De doelstelling is eveneens om de **zichtbaarheid en toegankelijkheid van DGZ** te vergroten

4. Verbeteren van de efficiëntie

Zowel de unit I&R als de unit Laboratorium verrichten grote hoeveelheden analoge handelingen op een sterk gestandaardiseerde wijze. De veehouder en de overheid vragen echter steeds meer flexibiliteit in de dienstverlening, dit voor een zo laag mogelijke prijs en zonder in te boeten aan kwaliteit. Door de toenemende liberalisering, de krimpende markt en de grote afschrijvingslast komt de prijs-kwaliteitverhouding van DGZ echter onder druk te staan. Daarom is het een absolute noodzaak om de efficiëntie van de belangrijkste processen verder te vergroten.

5. Diergezondheidszorg meer richten naar preventie

De veehouder vraagt met aandrang om met zo gezond mogelijke dieren te kunnen werken. Dierziekten kosten geld aan de keten als geheel en aan de producent in het bijzonder. Bijgevolg brengt preventie van ziekten indirect heel wat geld op. De eerstelijnsdiergezondheidszorg treedt vandaag in eerste instantie nog curatief op. DGZ heeft als doel om – via het introduceren van vernieuwde monitoringprogramma's – een significante bijdrage te leveren om geleidelijk de benadering van diergezondheidszorg te verschuiven van curatief naar preventief.

Figuur 1: Organigram DGZ

ORGANISATIESTRUCTUUR

DGZ is een vzw die bestuurd wordt door de raad van bestuur. Deze bestaat uit 15 veehouders die actief zijn in de Vlaamse regio. Ze vertegenwoordigen de drie hoofdsectoren, namelijk herkauwers, varkens en pluimvee.

De algemene vergadering bestaat uit 50 actieve veehouders, die eveneens deze drie sectoren vertegenwoordigen.

De dagelijkse leiding van DGZ is in handen van de algemeen directeur, drie unit managers (Labo, I&R en DEO) en twee hoofden van de ondersteunende afdelingen (Administratie & Financiën en IT) - zie organigram.

Het directiecomité

vlnr:

- Luc Vanstraelen
- Mia Vanrobaeys
- Odette Van Hamme
- Lambert Janssen
- Veerle Berth
(tijdelijke vervanging
van Veerle Ryckaert)
- Denis Volckaert
- Robin Houbaert

De raad van bestuur

Eerste rij, vlnr:

- Lambert Janssen
- Marnix De Zutter
- Karel Jonckers
- Kees van den Hout
- Hendrik Vandamme
- Lieven Ryckewaert

Tweede rij, vlnr:

- Odette Van Hamme
- Frans Geldof
- Rik Claeys
- Franky Annys
- Alfons Gios
- Luc Van Biesen
- Marcel Heylen

BESTUURS- EN ADVIESORGANEN

Directiecomité

Het directiecomité bestaat uit de directeur, de drie unit managers en twee hoofden van de ondersteunende diensten. De raad van bestuur is via de voorzitter en de ondervoorzitter vertegenwoordigd in het directiecomité. Dit comité vergaderde in 2009 maandelijks.

Leden van het directiecomité:

- Denis Volckaert, directeur
- Veerle Ryckaert, unit manager Identificatie & Registratie (I&R)
- Mia Vanrobaeys, unit manager Laboratorium en Gezondheidsadministratie
- Frans Castryck, unit manager Diergeneeskundige & Epidemiologische Ondersteuning (DEO) tot 30.09.2009; vanaf 01.10.2009 Denis Volckaert, ad interim unit manager DEO
- Luc Vanstraelen, hoofd Algemene Diensten
- Robin Houbaert, hoofd IT
- Lambert Janssen, voorzitter raad van bestuur
- Odette Van Hamme, ondervoorzitter raad van bestuur

Raad van bestuur

De raad van bestuur, die vergadert met dezelfde frequentie als het directiecomité, heeft in 2009 bijzondere aandacht besteed aan volgende onderwerpen:

- het financieel beleid, de opvolging van de jaarrekeningen 2008 en 2009, en de begrotingen 2009 en 2010;
- het ondernemingsplan 2009 en het herijken van de missie en de strategie;
- het ontwikkelen van het beleidsplan voor de jaren 2010-2012;
- het opstarten en opvolgen van het vernieuwde Sanitel en Veeportaal;
- het ontwerp KB Identificatie en Registratie voor de runder- en kalvesector;
- de heroriëntatie van het sanitair beleid;
- het opvolgen van de opdrachten van de overheid en de projecten in samenwerking met diverse partijen;
- het opvolgen van de verdere ontwikkelingen en evoluties voor wat betreft de interne re-engineering van DGZ.

Leden van de raad van bestuur:

- Lambert Janssen, voorzitter, varkenshouder, Maaseik
- Odette Van Hamme, ondervoorzitter, rundveehouder, Eeklo
- Franky Annys, varkens- en rundveehouder, Slijpe
- Rik Claeys, varkens- en rundveehouder, Leffinge
- Marnix De Zutter, rundveehouder, Sint-Jan-in-Eremo
- Frans Geldof, pluimveehouder, Poperinge
- Alfons Gios, varkenshouder, Herenthout
- Marcel Heylen, rundveehouder, Geel
- Karel Jonckers, rundveehouder, Wommersom
- Geert Laureys, pluimveehouder, Lokeren
- Lieven Ryckewaert, rundveehouder, Harelbeke
- Frans Smets, pluimveehouder, Kasterlee
- Luc Van Biesen, varkenshouder, Lebbeke
- Kees van den Hout, rundveehouder, Neeroeteren
- Hendrik Vandamme, rundveehouder, Oostende

Het blijft een grote uitdaging voor DGZ om op een efficiënte en klantgerichte wijze invulling te geven aan de vernieuwde eisen die diverse klanten en opdrachtgevers aan de organisatie stellen. De grote betrokkenheid van alle partijen in het zeer complexe speelveld waarin DGZ opereert, is echter een basisvereiste om deze uitdaging met succes te kunnen aangaan.

Lambert Janssen
voorzitter raad van bestuur

Algemene vergadering

De algemene vergadering bestaat uit de leden van de raad van bestuur aangevuld met:

- André Bax, varkenshouder, Weelde
- Daniel Beuls, rundveehouder, Bilzen
- Agnes Bonny, rundveehouder, Oostduinkerke
- Roger Boonen, rundveehouder, Meerhout
- Florent Byl, rundveehouder, Waarschoot
- Christiane Cobbaert, rundveehouder, Jabbeke
- Stefan Cools, rundveehouder, Meerhout
- André D'Eer, rundveehouder, Kruibeke
- Carla De Schryvere, varkenshouder, Koekelare
- Luc Desmet, rundveehouder, Bossuit
- Anita Gagelmans, pluimveehouder, Wuustwezel
- Etienne Hamerlinck, rundveehouder, Evergem
- Philip Huysman, varkenshouder, Evergem
- Filip Lafaut, pluimveehouder, Brugge
- Laurens Melis, varkenshouder, Veurne
- Gustaaf Meulders, pluimveehouder, Hoogstraten
- Stefaan Moens, rundveehouder, Lebbeke
- Luc Mouton, pluimveehouder, Knesselare
- Diederik Oben, rundveehouder, Millen-Riemst
- Tony Parren, pluimveehouder, Kinrooi-Kessenich
- Rik Persyn, rundveehouder, Wingene
- Willy Puttevels, varkenshouder, Tielt-Winge
- Annemie Quirijnen-Van den Broeck, rundveehouder, Merksplas
- Jacques Serroen, varkenshouder, Staden
- Filip Tack, varkenshouder, Tielt
- Hilde Uleyn, rundveehouder, Hooglede
- Rita Van Den Bossche-Mathijs, rundveehouder, Kaprijke
- Jos Van Den Houte, rundveehouder, Merchtem
- Dominique Van Den Keybus, rundveehouder, Halle
- Luc Van Dommelen, rundveehouder, Turnhout
- Bart Vander Linden, rundveehouder, Horebeke
- Jozef Vanoverbeke, varkenshouder, Diksmuide
- Guy Verhelst, pluimveehouder, Sint-Denijs
- Antoine Vervae, rundveehouder, Lokeren
- Livinus Volcke, rundveehouder, Ichtegem

Adviescommissies

Adviescommissie Dierenartsen

- Peter Anné, St-Niklaas
- Bart Brouns, Wijgmaal
- Lieven Claerhout, Bissegem
- Danny Coomans, Geel
- Frederic Daems, Oud-Turnhout
- Hilde De Bruycker, Gent
- Joris De Gussem, Izegem
- Paul De Letter, Merksplas
- Michel De Nijs, Moorsel
- Stefaan De Roo, Ieper-Dikkebus
- Patrick De Smedt, Erps-Kwerps
- Patrick Declerck, Gistel
- Eddy Defruyt, Leke
- Ludwig Hendrickx, Hasselt
- Jef Hooyberghs, Brussel
- Patrick Jans, Tongeren
- Godfried Lambermon, Heers
- Pieter Taelman, Ronse
- Johan Van Erum, Hasselt
- Paul Van Nieuwerburgh, Moerbeke-Waas
- Jan Vanbroeckhoven, Retie
- An Vanderzeypen, Meigem
- Wouter Vanlouwe, Veurne
- Dirck Vansuyt, Maldegem
- Rudy Versmissen, Lille

Adviescommissie Pluimvee

- Danny Coulier, Leisele
- Koen De Cock, Gavere
- Joris De Gussem, Izegem
- Joost Dewicke, Nieuwpoort
- Anita Gagelmans, Wuustwezel
- Frans Geldof, Poperinge
- Filip Lafaut, Brugge

- Geert Laureys, Lokeren
- Dirk Lekens, Zwevezele
- René Martens, Wuustwezel
- Gustaaf Meulders, Hoogstraten
- Luc Mouton, Knesselare
- Patrick Nijst, Lanaken
- Tony Parren, Kinrooi
- Dirk Segers, Arendonk
- Frans Smets, Kasterlee
- Johan Van Erum, Hasselt
- Eric Van Meervenue, Merchtem
- Herman Van Oeckel, Kasterlee
- Guy Verhelst, Sint-Denijs

Adviescommissie Herkauwers

- Leo Beyers, Wuustwezel
- Eric Boussey, Kemmel
- Joris Claeys, Lennik
- Danny Coomans, Geel
- Michel De Cuyper, Lokeren
- Raphaël De Paepe, Balegem
- Marnix De Zutter, Sint-Jan-in-Eremo
- Eddy Defruyt, Leke
- Hendrik Hermans, Sint-Huilbrechts-Lille
- Luc Huybrechts, Oud-Turnhout
- Karen Lievens, Welle
- Willy Moutton, Torhout
- Gabriël Moyaert, Bekegem
- Lieven Ryckewaert, Harelbeke
- Joris Schelfhout, Sint-Amands
- Kees van den Hout, Neeroeteren
- Erna Van Olmen, Vorselaar
- Rianne van Tilburg, Brecht
- Hendrik Vandamme, Oostende
- Jos Vanderperre, Steenhuffel
- Lydie Wuyts, Herent

Adviescommissie Varkens

- André Bax, Weelde
- Lieven Claerhout, Bissegem
- Domien Cornette, Poperinge
- Frederik Daems, Oud-Turnhout
- Lucien De Clercq, Deinze
- Karel De Vreese, Lo-Reninge
- Jan Francken, Westmalle
- Francis Geerdens, Alken
- Alfons Gios, Herenthout
- Neel Gorssen, Kaulille
- Filip Huysmans, Evergem
- Luc Ingels, Lembeke
- Jozef Pollentier, Gistel
- Willy Puttevels, Sint-Joris-Winge
- Jacques Serroen, Staden
- Filip Tack, Schuiferskapelle
- Dirk Theunis, Kersbeek-Miskom
- Hilde Uleyn, Hoogdele
- Luc Van Biesen, Lebbeke
- Norbert Van Den Bossche, Bassevelde
- Luc Van Dommelen, Turnhout
- Jan Vanbroeckhoven, Retie
- Franky Vanroose, Koekelare

De adviescommissies worden permanent begeleid door een stafmedewerker van DGZ (de DEO-coördinatoren voor rund-vee en varkens & pluimvee) en aangevuld met andere DGZ-medewerkers naargelang de onderwerpen die in de vergaderingen besproken worden.

TIJDSLIJN 2009

JANUARI	FEBRUARI	MAART	APRIL	MEI	JUNI	JULI
<p>Start van de nieuw aangestelde directeur bij DGZ.</p> <p>DGZ is aanwezig op Agriflanders in Flanders Expo, Gent.</p>	<p>De tijdslijn voor de nieuwe interne planning- en controlecyclus wordt uitgezet.</p>	<p>Veeportaal, het webgebaseerde systeem om gegevens over beslagen en nutsdieren te registreren en bestellingen te plaatsen, gaat op 16 maart in de 'ether'.</p> <p>Samen met Veeportaal, komt er ook een nieuw telefonisch meldingssysteem (VRS) en een systeem dat de interne processen ondersteunt (ARES).</p>	<p>Op basis van een bevraging bij diverse belanghebbende partijen worden een missietekst en kernwaarden voor DGZ geformuleerd.</p> <p>DGZ draagt de onderzoeken voor de bepaling van antistoffen in melkstalen over aan MCC.</p>	<p>De algemene vergadering keurt de jaarrekening 2008, het ondernemingsplan 2009 en de missietekst goed.</p>	<p>In samenwerking met FAVV en VEPEK stelt DGZ een begeleidende dierenarts Salmonella pluimvee aan.</p>	<p>De eerste rondetafelconferentie over de heroriëntatie van het sanitair beleid vindt plaats.</p>

AUGUSTUS	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
<p>Veepeiler Rund brengt de vele botulisme-uitbraken tijdens de zomer van 2009 in kaart en fungeert als hefboom voor de tijdelijke registratie-procedure van het botulismevaccin.</p>	<p>Frans Castryck, unit manager DEO, gaat met pensioen na een carrière van 36 jaar bij DGZ (en haar rechtsvoorgangers).</p> <p>DGZ breidt de ophaaldienst van kadavers bij de veehouder uit.</p> <p>De ELISA-test voor het opsporen van aujeszky gB-antistoffen in bloedstalen van varkens wordt geaccrediteerd.</p> <p>De langetermijnovereenkomst betreffende het gebruik van de Sanitelgegevens tussen FAVV en DGZ/ ARSIA wordt formeel afgerond.</p>	<p>Het vierde campagnejaar voor paratuberculose gaat van start met speciale acties voor de veehouders.</p>	<p>Naar jaarlijkse traditie neemt DGZ van 13 tot 15 november 2009 deel aan Expovet in Flanders Expo, Gent.</p> <p>DGZ start met het 'abortusprotocol runderen' in het kader van het nieuwe sanitair beleid. In parallel start Veepeiler Rund met een reeks infosessies voor veehouders rond drie actuele topics: abortus, botulisme en seleniumtekorten.</p> <p>DGZ introduceert de prestatie lijsten brucellose/leucose en aujeszky voor de dierenartsen.</p>	<p>Het beleidsplan en de meerjarenbegroting 2010-2012 worden samen met de raad van bestuur afgerond.</p> <p>De tweede rondetafelconferentie over de heroriëntatie van het sanitair beleid vindt plaats.</p> <p>De deelname aan Agribex is een groot succes. Onze stand wordt van 1 tot 6 december overspoeld door geïnteresseerde veehouders.</p> <p>De respons op de enquête over Veeportaal overtreft alle verwachtingen.</p> <p>De ambitieuze doelstelling om tegen eind 2009 minstens 10.000 Veeportaalgebruikers te hebben, wordt gerealiseerd.</p> <p>De vernieuwde wintercampagne en het abortusprotocol kleine herkauwers starten op in het kader van het nieuwe sanitair beleid.</p> <p>De RT-PCR-test voor het opsporen van het blauwtongvirus in bloedstalen van runderen, schapen en geiten wordt geaccrediteerd.</p> <p>Het kwaliteitssysteem van de unit I&R voldoet aan de meest recente versie van de ISO 9001-norm, namelijk versie 2008.</p>

2

OPERATIONELE ACTIVITEITEN

- 17** Unit Identificatie & Registratie (I&R)
  - 17 Kerncijfers en overzicht activiteiten 2009
  - 20 Focus: 2009, het jaar van Veeportaal

- 25** Unit Laboratorium & Gezondheidsadministratie
  - 25 Kerncijfers en overzicht activiteiten 2009
  - 29 Focus: Het nieuwe sanitair beleid biedt nieuwe kansen voor de sector

- 31** Unit Diergeneeskundige & Epidemiologische Ondersteuning (DEO)
  - 31 Overzicht activiteiten 2009
  - 37 Focus varkens: Het Salmonella Actieplan: stand van zaken na 2,5 jaar werking
  - 40 Focus rundvee: Betere diagnostiek dankzij vernieuwd abortusprotocol
  - 42 Focus kleine herkauwers: Landschapsbeheer met schapen
  - 44 Focus pluimvee: Het programma Salmonella Pluimvee uit de startblokken

UNIT IDENTIFICATIE & REGISTRATIE (I&R)

Kerncijfers 2009

We stellen vast dat het aantal beslagen in de Vlaamse regio in 2009 verder afneemt voor de verschillende sectoren, namelijk rundvee (-1,9%), varkens (-2,6%), pluimvee (-4,6%) en kleine herkauwers (-0,8%).

Wat het aantal dieren betreft, was er een kleine daling van 0,4% voor runderen en een aanzienlijke stijging van 10,1% voor vleeskalveren. De cijfers voor het aantal varkensplaatsen zijn helaas niet volledig vergelijkbaar met voorgaande jaren

omdat de telling na de re-engineering van de database Sanitel niet meer op dezelfde wijze kon gebeuren (gekoppeld aan afloopdatum van de sanitaire attesten). In de toekomst zal de vergelijking met 2009 wél mogelijk zijn.

Tabel 1: Aantal actieve beslagen en nutsdieren in de Vlaamse regio

Actieve rundvee- en vleeskalverbeslagen, en aantal runderen en kalveren					
	2005	2006	2007	2008	2009
Aantal runderbeslagen	26.682	25.396	24.937	23.652	23.198
Aantal vleeskalverbeslagen	347	334	327	306	305
Aantal runderen	1.209.444	1.202.614	1.179.501	1.163.690	1.159.160
Aantal vleeskalveren	158.867	172.181	158.767	153.101	168.522
Actieve varkensbeslagen en aantal plaatsen voor varkens					
	2005	2006	2007	2008	2009
Aantal varkensbeslagen	8.405	8.242	7.958	7.501	7.308
Aantal fokvarkensplaatsen	625.043	617.535	600.599	573.606	576.518
Aantal vleesvarkensplaatsen	4.610.754	4.599.028	4.598.269	4.575.902	4.696.814
Actieve beslagen pluimvee en loopvogels					
	2005	2006	2007	2008	2009
Aantal pluimveebeslagen	1.472	1.418	1.363	1.345	1.283
Aantal beslagen loopvogels	43	50	52	51	53
Actieve beslagen voor schapen, geiten en hertachtigen					
	2005	2006	2007	2008	2009
Aantal beslagen schapen	22.464	22.823	21.420	21.260	21.073
Aantal beslagen geiten	10.361	10.210	9.263	8.835	8.779
Aantal beslagen hertachtigen	2.469	2.467	2.322	2.230	2.199

Overzicht activiteiten 2009

2009 was voor de unit Identificatie & Registratie (I&R) een belangrijk en spannend jaar, kort en bondig samen te vatten als hét jaar van het Veeportaal. Gezien het belang van Veeportaal hebben we een volledig artikel gewijd aan dit onderwerp (zie volgende pagina's).

Hieronder vindt u een overzicht van de overige activiteiten van de unit I&R.

Een volledig nieuwe werkwijze

Sinds de opstart van de afdeling 'Sanitel' onder de provinciale verbonden, zijn alle I&R-taken gericht op het registreren en het beheren van data van dieren en beslagen in de centrale databank Sanitel. Via deze databank kunnen we in België de volledige kolom van het vee opvolgen van de geboorte tot aan de eindstatus (slacht, sterfte of export).

Het is nu net deze centrale databank die de laatste jaren onder de loep is genomen en sinds 16 maart 2009 op een andere manier wordt benaderd. Hoewel het takenpakket van DGZ op die datum nauwelijks veranderde, wijzigden toch vrijwel alle interne procedures. Veeportaal, VRS en ARES (het interne systeem waarmee DGZ haar dossiers beheert) zijn immers onlosmakelijk verbonden met deze Saniteldatabank.

Vernieuwd VRS

Sinds maart 2009 kan de veehouder ook een beroep doen op een vernieuwd telefonisch meldingssysteem (VRS) voor de registratie van geboorte- en vertrekmeldingen.

Uit de eerste ervaringen van klanten bleek dat het VRS, dat samen met het webgebaseerde Veeportaal in productie ging, trager was dan het vorige telefonisch meldingssysteem. Dit was te wijten aan de talrijke nieuw ingebouwde interne controles. Inspeland op de behoeften van de veehouders om voldoende snel en eenvoudig hun gegevens te kunnen registreren, heeft DGZ in de loop van 2009 een aantal verbeteringen aangebracht om de gebruiksvriendelijkheid te verhogen en de meldingstijd voor geboorte- en vertrekmeldingen te optimaliseren.

ISO 9001

Ondanks de veelheid aan wijzigingen, die ook hun gevolgen hadden voor het kwaliteitssysteem, slaagde DGZ er toch in om via twee tussentijdse audits aan te tonen dat het systeem beantwoordt aan de meest recente criteria van de ISO 9001-norm, namelijk die van versie 2008.

I&R-regelgeving

In het kader van de vraagstelling naar een gewijzigde wetgeving werkte DGZ intensief mee aan (a) de herziening van het KB I&R Rund, (b) de praktische invulling van de VKI-regeling voor herkauwers en (c) de aanpassing van het KB I&R SGH.

a) Nieuw KB I&R Rund

In 2009 stond de herziening van het KB I&R Rund op de agenda. De regels rond identificatie en registratie van runderen en vleeskalveren liggen wettelijk vast in

het KB van 8 augustus 2007. Het FAVV werkt al gedurende enige tijd aan de vernieuwing van dit KB. DGZ speelde geen onbelangrijke rol bij het vastleggen van de nieuwe afspraken en prijzen. De voornaamste wijzigingen t.o.v. het voorgaande KB kaderen in een streven naar administratieve vereenvoudiging en meer autocontrole:

1. Heroriëntering registercontrole:

De registercontrole in se blijft bestaan. De autocontrole houdt in dat elke veehouder er zelf op toeziet dat zijn register binnen de drie dagen na aankomst van een dier up-to-date is. Een geboorte of vertrek dient binnen de zeven dagen in het register genoteerd te worden. DGZ treedt niet langer sturend op, maar blijft wel haar ondersteunende diensten aanbieden in dit kader. De verantwoordelijkheid ligt voortaan bij de veehouder. Administratieve vereenvoudiging bestaat erin dat DGZ enkel nog een papieren register stuurt naar diegenen die dit wensen. We sturen niet langer herinneringen en verzorgen enkel de registratie voor diegenen die het register na controle aan DGZ overmaken. Het behandelen van 'aanvragen wijzigingen', 'anomalieën',

enz. tengevolge van de registercontrole blijft echter wel de taak van DGZ. De papierberg wordt dus kleiner en veel meer zaken kunnen door de veehouder zélf snel en eenvoudig uitgevoerd worden via Veeportaal.

2. Voor de vleeskalversector zal het niet langer verplicht zijn om een identificatiedocument af te drukken bij aankoop en invoer op het vleeskalverbeslag. Dat is een belangrijke stap in de richting van een grotere autocontrole voor deze toch al sterk geïntegreerde sector.

3. Tarieven:

Meer autocontrole moet leiden tot lagere kosten voor de veehouders die zelf het grootste deel van hun administratieve verplichtingen verzorgen via geïnformatiseerde weg. Een en ander zal in 2010 en 2011 zichtbaar worden via de nieuwe tarieven voor I&R.

b) VKI-gegevens herkauwers

DGZ heeft in 2009 de nodige ondersteuning en input geleverd om het voor de veehouder mogelijk te maken op voldoende eenvoudige wijze te voldoen aan de nieuwe verplichting om voedselketen-informatie (VKI) aan te leveren voor elk dier dat naar het slachthuis wordt afge-

voerd. VKI-gegevens hebben betrekking op de gezondheidsstatus van de dieren, de toegediende geneesmiddelen, enz.

c) Elektronische oormerken voor schapen en geiten

De Europese verordening 21/2004 stelt dat schapen en geiten die na 31.12.2009 geboren worden, geïdentificeerd moeten worden met een elektronisch oormerk. In landen met minder dan 600.000 dieren – waaronder België – geldt dit enkel voor de dieren die worden geëxporteerd. Schapen en geiten zijn zo de eerste nutsdieren waarvoor er elektronische oormerken beschikbaar zullen zijn. DGZ ondernam verschillende acties (waaronder het opvolgen van de erkenningen) opdat deze nieuwe oormerken tijdig aan de klanten aangeboden zouden kunnen worden.

Langetermijnovereenkomst gebruik Sanitelgegevens

In september heeft de unit I&R een langetermijnovereenkomst afgesloten met de overheid in hoofde van FAVV met betrekking tot het gebruik van de Sanitelgegevens. Hiermee is de continuïteit aan de zijde van de publieke I&R-opdrachten van DGZ verzekerd.

2009: het jaar van Veeportaal

Het is intussen alweer enkele jaren geleden dat het FAVV vaststelde dat het toenmalige Sanitel/Saninet aan vernieuwing toe was. Het systeem was verouderd en niet meer afgestemd op de heersende wetgeving. Een nieuw registratiesysteem drong zich op en dat zou in de eerste plaats gericht zijn op administratieve vereenvoudiging voor de veehouder.

Van en voor de veehouder

Een grootschalige bevraging had aangetoond dat veehouders nood hadden aan een instrument om op een vlottere manier hun verplichtingen op het vlak van identificatie en registratie (I&R) na te

komen. Bovendien wilden ze een duidelijk zicht krijgen op hun dier- en bedrijfs-specifieke gegevens.

Om tegemoet te komen aan deze behoeften heeft DGZ samen met het FAVV, de Vlaamse landbouworganisaties, ARSIA, CRV en ALV, het Veeportaal ontwikkeld.

In het najaar van 2006 werden de werkzaamheden opgestart. Vanaf dan begon een lange periode van overleggen met alle betrokkenen, analyseren, ontwikkelen en testen.

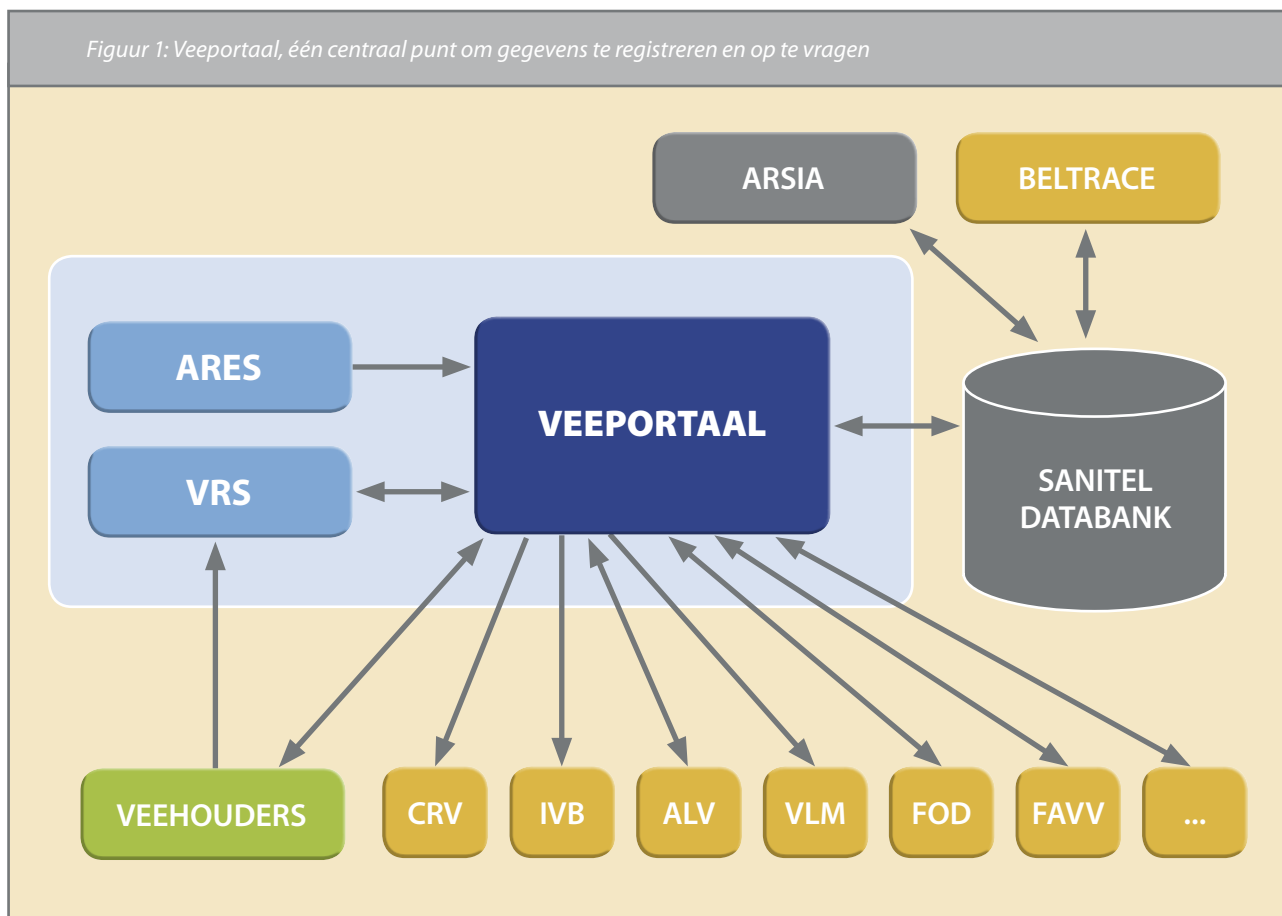
Op 16 maart 2009 was het eindelijk zover: duizenden veehouders die voorheen gebruik maakten van VRS en Saninet, konden kennismaken met Veeportaal (en met het vernieuwde VRS).

Meer dan 10.000 gebruikers

Heel wat veehouders hebben ondertussen hun weg gevonden naar het Veeportaal. Het aantal aansluitingen neemt gestaag toe.

Bij de opstart hadden we de ambitieuze doelstelling om tegen eind 2009 minstens 10.000 Veeportaalgebruikers te hebben. Die doelstelling hebben we bereikt: op 31 december 2009 telden we 10.376 gebruikers, waarvan 9.708 veehouders en 668 vervoerders. Daarnaast zijn er nog een aanzienlijk aantal dierenartsen die gebruik maken van deze internettoepassing.

Figuur 1: Veeportaal, één centraal punt om gegevens te registreren en op te vragen

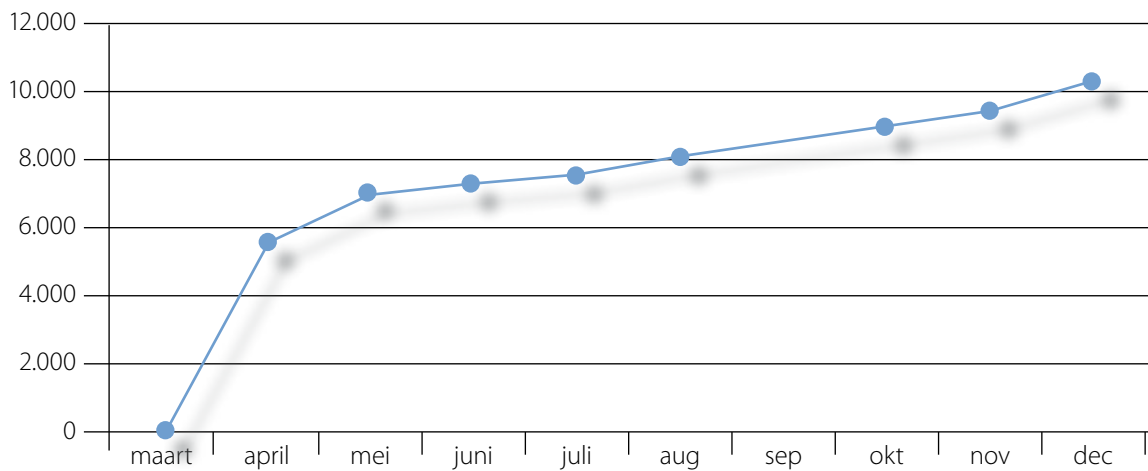
Veeportaal is een beveiligde internettoepassing waarmee de veehouder snel en efficiënt:

- gegevens kan raadplegen: beslag, verantwoordelijke, dieren, ...
- meldingen kan registreren: geboorte, vertrek, aankomst, wijziging, ...
- bestellingen kan plaatsen: oormerken, documenten, ...

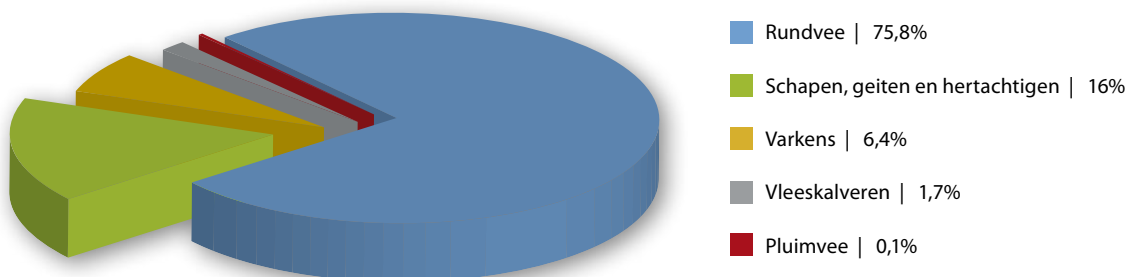
Het Veeportaal biedt ook een **meerwaarde voor aanverwante administraties** zoals CRV (o.a. afstammings- en melkproductie-registratie), ALV (lijst zoekkoeienpremie) en VLM (mestregister).

Veeportaal helpt de veehouders om hun administratie vlotter te regelen, om fouten te vermijden bij het ingeven van data en om tijd te besparen.

Figuur 2: Evolutie van het aantal Veeportalaansluitingen in 2009

Figuur 3: Veeportalaansluitingen per diersoort (situatie 31.12.2009)

Tevredenheidspeiling bij Veeportaalgebruikers

In december 2009 heeft DGZ in de marge van Agribex een grootschalig tevredenheidsonderzoek gehouden bij de gebruikers van Veeportaal. Parallel met de stormloop op onze stand op Agribex was er ook een heel hoge respons op de enquête die verspreid was via e-mail en de website. Alles samen namen 2677 klanten deel aan de bevraging, of ongeveer 25% van de doelgroep. Dankzij deze hoge respons heeft DGZ een duidelijk zicht op de bevindingen van de gebruikers en kunnen we samen met onze partners gericht werken aan de optimalisatie van het systeem.

De overgrote meerderheid van de respondenten verwachtte bij opstart dat Veeportaal een administratieve vereenvoudiging met zich mee zou brengen en hen zou helpen om tijd te besparen. 43% van de respondenten zegt dat deze verwachtingen volledig zijn ingelost en 46% vindt dat ze gedeeltelijk zijn ingelost. Slechts 11% gelooft niet dat de verwachtingen zijn ingelost. Van de respondenten maakt 63% minstens eenmaal per week gebruik van het systeem, vooral voor het registreren van meldingen (geboorte, vertrek, beweging) en het plaatsen van bestellingen. Globaal genomen, zijn de respondenten tevreden. 61% zou het systeem dan ook beslist aanbevelen aan anderen en 35%

zou het misschien aanbevelen. Slechts 4% zou het niet aanbevelen.

Voor de uitgebreide mogelijkheden die het systeem biedt, worden als positief ervaren. Ook de begeleiding door DGZ en de beschikbare documentatie scoren goed. Als zwakke punten worden de gebruiksvriendelijkheid en de toegang tot de opleidingen aangegeven. Verder reiken de respondenten in hun antwoorden een hele reeks suggesties voor verbeteringen aan.

Van de niet-Veeportaalgebruikers die de enquête hebben beantwoord (zo'n 15% van de respondenten) verwacht 71% dat ze in de toekomst met Veeportaal zullen werken.

Figuur 4: Enquête Veeportaal: antwoord op de vraag "Zijn de verwachtingen die u had ten aanzien van Veeportaal ingelost?"

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja, volledig	886		43
Nee, in het geheel niet	217		11
Gedeeltelijk	937		46

Figuur 5: Enquête Veeportaal: antwoord op de vraag "Zou u het Veeportaal ook aanbevelen aan anderen?"

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja, beslist	1276		61
Misschien	727		35
Nee, zeker niet	100		4

Veeportaal is ook een nuttige webtoepassing voor de **dierenartsen**.

Zij hebben met Veeportaal één **centraal punt** om o.a.:

- hun eigen **contactgegevens** te raadplegen (praktijk, facturatie, e-mail, ...);
- hun geregistreerde **contracten** te bekijken (bedrijfsdierenarts, bedrijfsbegeleiding, plaatsvervanger);
- **beslag- en diergegevens** te raadplegen van beslagen waarmee ze een contract hebben;
- **bezoekrapporten voor varkensbeslagen** te registreren en te bekijken;
- **blauwtongvaccinaties** te registreren en te raadplegen;
- een **BVD-certificaat** of een **gezondheidsstatus** te bestellen en/of op te halen.

Tijd besparen dankzij Veeportaal

Het moderne landbouwbedrijf Ter Paddepoele (Maldegem) maakt al geruime tijd gebruik van Veeportaal voor de registratie van meldingen. De balans is positief. Na een korte opleiding en gewenning aan het systeem, biedt Veeportaal tal van voordelen: Veeportaal is snel, betrouwbaar, veilig; en helpt fouten te vermijden.

Landbouwbedrijf Ter Paddepoele bevindt zich vlakbij het Schipdonkkanaal in de dynamische plattelandsregio Meetjesland. Op de boerderij zijn er zo'n 100 melkkoeien, 70 stuks jongvee en 120 ooien. Sinds 2009 werken de uitbaters, Marc en Lut Huyghe-D'Hondt, ook actief mee aan het educatieve programma 'Pierlepijn'. Op regelmatige basis ontvangen ze op hun bedrijf groepen kinderen en volwassenen die ze laten kennismaken met het leven op en rond de boerderij.

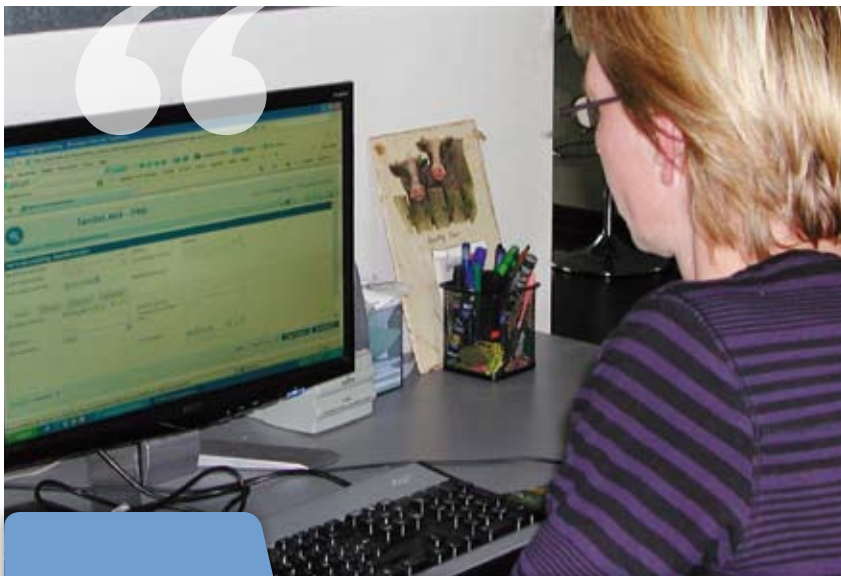

Starten met Veeportaal

Lut D'Hondt, zelf computerprogrammeur van opleiding, is een Veeportaalgebruiker van het eerste uur. In mei 2009 schakelde ze over van het telefonisch meldingssysteem VRS naar Veeportaal.

Lut vertelt: "Een melding registreren via de telefoon nam vrij veel tijd in beslag. De vele herhalingen die je moet doorlopen om een melding te registreren, deden me soms letterlijk 'wegdommelen'. Via collega's landbouwers hoorde ik vertellen over Veeportaal."

Om vlotter te kunnen werken, volgde Lut in mei 2009 een opleiding bij PCLT in Roeselare. Lut vervolgt: "Een opleiding kan ik alleen maar aanraden. Zonder opleiding is het immers niet zo eenvoudig om te starten met Veeportaal. Een sessie van één avond volstond om de belangrijkste functies onder de knie te krijgen."

"Ik moet toegeven dat ik in het begin wat moest zoeken in Veeportaal, maar eens je ermee weg bent, biedt het systeem tal van voordelen."

Meer tijd en minder fouten

Vandaag gebruikt Lut Veeportaal voor alle geboorte- en vertrekmeldingen, voor de bestelling van documenten en oormerken, en om het VLM-mestregister op te vragen. Lut D'Hondt: "Ik moet toegeven dat ik in het begin wat moest zoeken in Veeportaal, maar eens je ermee weg bent, biedt het systeem tal van voordelen."

"Vooral het bestellen van oormerken gaat heel vlot. Het is een stuk minder omslachtig dan vroeger en de oormerken worden ook sneller geleverd. Achteraf kan je ook nakijken wat je besteld hebt en de bestelling opvolgen. Bij de meldingen is het dan weer vooral handig dat je ziet

welke gegevens je inbrengt. Zo heb je minder kans op fouten. Met het VRS-systeem kwam het wel eens voor dat ik een zwart-wit kalf als blauw-wit registreerde of een mannelijk dier wisselde met een vrouwelijk dier. Met Veeportaal zijn dergelijke fouten vrijwel uitgesloten. Ook de vele herhalingen die je bij VRS moet doorlopen voor de controles, zijn niet nodig in Veeportaal. Dit levert me een tijdswinst op."

Of Veeportaal stabiel is? "VRS viel vroeger wel eens uit. Die problemen heb ik nog nooit gehad met Veeportaal. Veeportaal is altijd beschikbaar. Indien er al eens een onderhoud is van het systeem wordt dit ruim op voorhand aangekondigd", besluit Lut.

UNIT LABORATORIUM & GEZONDHEIDSADMINISTRATIE

Kerncijfers 2009

De unit Laboratorium & Gezondheidsadministratie (unit Labo) van DGZ voert een breed gamma van onderzoeken uit op stalen (bloed, serum, melk, organen of mest) afkomstig van herkauwers, varkens en pluimvee; dit zowel in opdracht van de overheid als op directe vraag van veehouders en dierenartsen. De gezondheidsadministratie is een onmisbare schakel in de administratieve opvolging van diverse bestrijdingprogramma's zoals IBR, paratuberculose, aujeszky, brucellose/leucose.

Hieronder geven we een kort overzicht van de voornaamste laboratoriumactiviteiten. Gedetailleerde cijfers vindt u in de bijlagen (zie afzonderlijke publicatie).

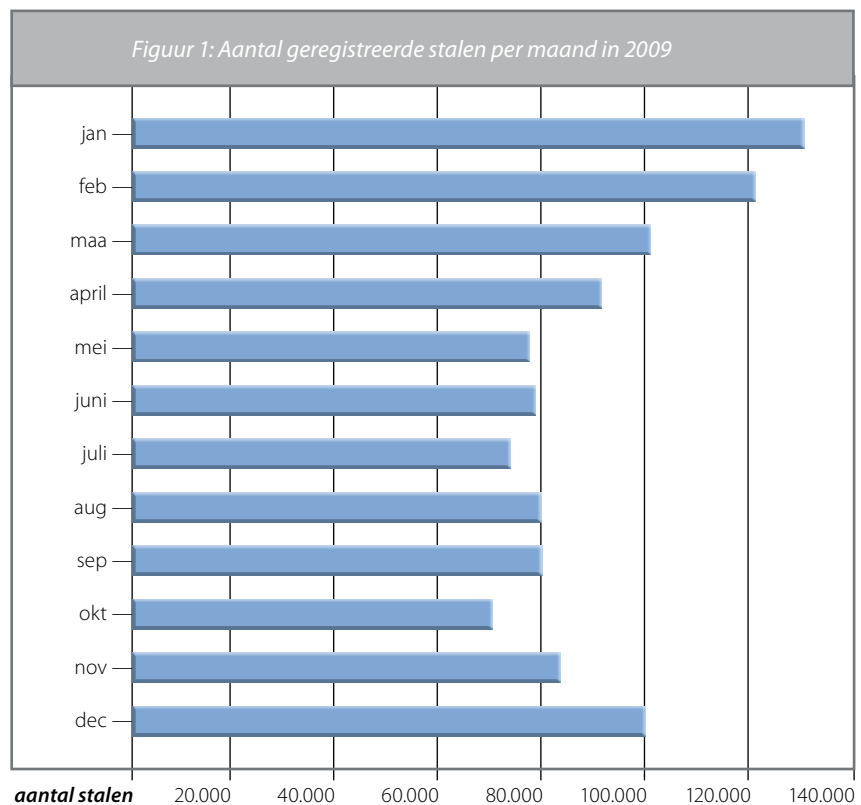
In 2009 heeft de unit Labo 143.721 dossiers en 1.382.383 analyses geregistreerd. In vergelijking met 2008 is er sprake van een daling van respectievelijk 9,6% en 6,5%. Deze daling is vooral te verklaren als volgt:

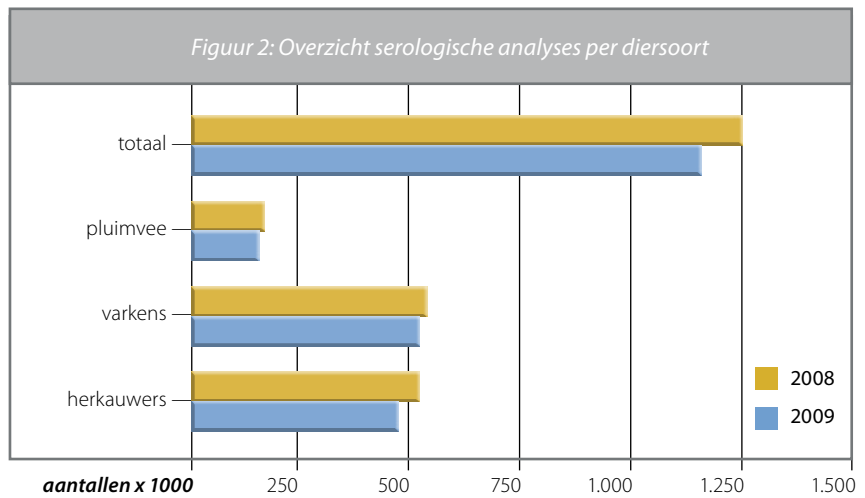
- 2009 was het eerste jaar dat er geen bacteriologisch melkonderzoek meer werd uitgevoerd in het kader van mastitis en attentiekoeien.
- Eind 2009 is een nieuw gezondheidsbeleid ingevoerd. Dit had als gevolg dat de massaonderzoeken op tankmelk voor brucellose/leucose werden afgeschaft en dat de wintercampagne werd ingeperkt.

Tabel 1: Overzicht geregistreerde dossiers en analyses in de unit Labo

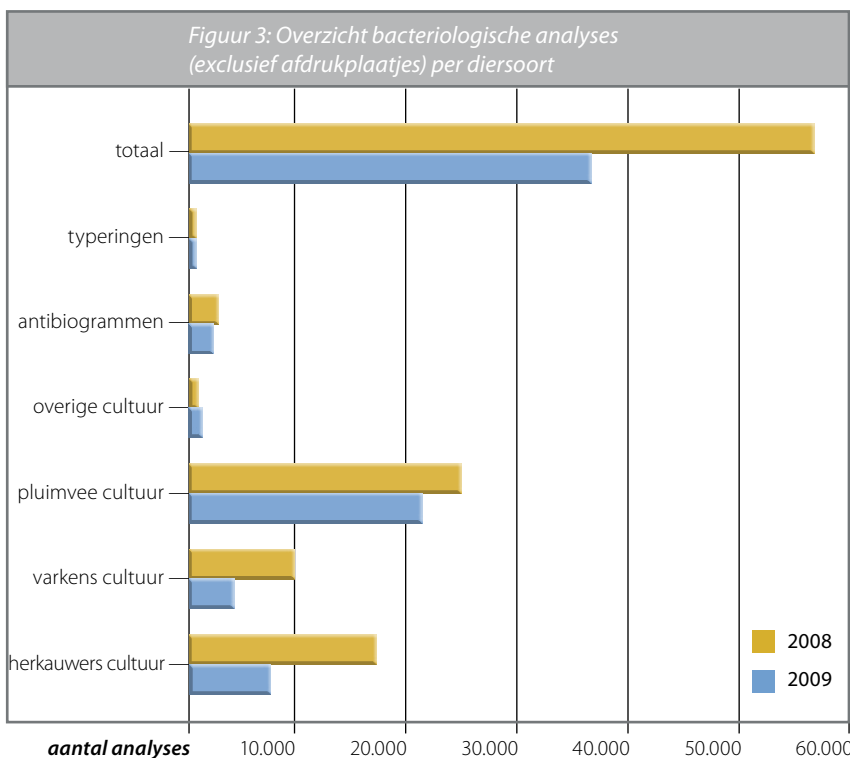
	2008	2009
Aantal geregistreerde dossiers	158.937	143.721
Aantal geregistreerde analyses	1.478.475	1.382.383

Het aantal geregistreerde stalen heeft een seizoenaal karakter. Ten gevolge van de wintercampagne bij rundvee is er tijdens de wintermaanden een sterke toename van het aantal onderzochte stalen. Van mei tot november is het aantal stalen vrij stabiel.

De **afdeling serologie** spoort antistoffen of antigenen op en kan hiervoor een beroep doen op tal van methoden (van manueel tot volautomatisch met behulp van bv. pipetteerroboten) en technieken (ELISA, HI, agglutinatie, AGP, ...). In 2009 heeft DGZ 1.173.128 serologische analyses uitgevoerd. Tegenover 2008 was er een daling van 7%. De daling is het grootst bij de herkauwers, waar 10% minder analyses werden uitgevoerd.

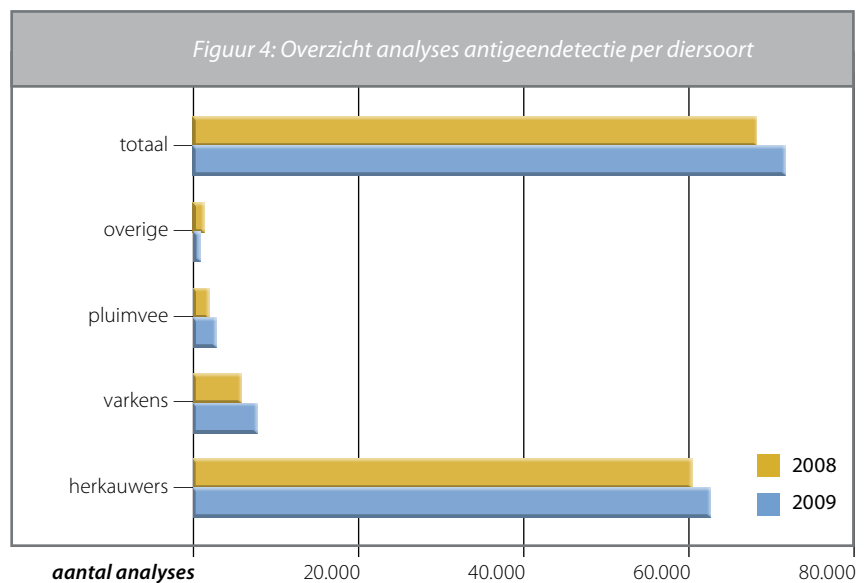

De stalen voor **bacteriologisch onderzoek** worden geënt op verschillende voedingsbodems. Deze voedingsbodems worden geïncubeerd. Vervolgens isoleren en/of tellen we de bacteriën in de stalen en onderzoeken de individuele kiemen via serotypering, biotypering, PCR-analyses, of via een antibiogram. In 2009 heeft DGZ 36.900 bacteriologische onderzoeken uitgevoerd (cijfer exclusief afdrukplaatjes). De daling van het aantal analyses (35%) is vooral te verklaren door het wegvallen van de melkonderzoeken met de daaraan gekoppelde antibiogrammen bij rundvee, en door de daling van het aantal Salmonella-analyses en aërobe cultuur bij varkens. In 2009 zijn er 82.481 afdrukplaatjes van pluimveestallen, varkensstallen en broeierijen onderzocht. In vergelijking met 2008 is dit cijfer nagenoeg niet gewijzigd.

De afdeling **antigeendetectie** voert volgende onderzoeken uit: parasitologie, histologie, kleuringen, immunofluorescentie, klinische biochemie, chemisch wateronderzoek, spermaonderzoek en PCR. Daarbij maakt men o.a. gebruik van microscopie, ionenchromatografie, elektroforese, bloedanalysers, realtime en klassieke PCR.

In 2009 voerde de afdeling antigeendetectie 71.817 onderzoeken uit, een stijging van 6% ten opzichte van 2008. Deze stijging was aanwezig bij elke diersoort en dit voor nagenoeg alle deelonderzoeken van de afdeling.

Overzicht activiteiten 2009

Afbouw brucellose/leucose-onderzoeken en heroriëntatie sanitair beleid

Ons land is sinds 2003 officieel vrij van brucellose en sinds 1999 van runderleucose. Europa maakt het mogelijk dat een land dat minimaal vijf jaar vrij is van genoemde ziekten, de betreffende bewakingsprogramma's mag afbouwen. Naar aanleiding van die afbouw en de daarmee gepaard gaande drastische vermindering van het aantal laboratoriumonderzoeken, werkten DGZ en ARSIA samen met de overheid en de landbouworganisaties aan een nieuw sanitair beleid. De thema-artikels van de units Labo en DEO (rundvee) komen terug op dit nieuwe sanitair beleid.

• VLIM-project

Met de overdracht van de ELISA-testen op melkstalen naar MCC-Vlaanderen, werd op 1 april 2009 de laatste stap van het VLIM-project afgerond. MCC-Vlaanderen onderzoekt nu de stalen, terwijl DGZ zorgt voor de rapportering en adviesverlening aan de veehouders en dierenartsen.

• Ophaaldiensten van stalen en kadavers

In 2009 hebben we de ophaaldiensten van stalen bij dierenartsen gelijkgeschakeld voor de hele Vlaamse regio. De dierenartsen kunnen kiezen uit diverse formules:

- abonnement ophaling 1x per week;
- abonnement ophaling 2x per week;
- abonnement ophaling 2x per week in de winter en 1x in de zomer;
- ophaling op afroep.

De ophaling van kadavers werd uitgebreid. Sinds 1 september 2009 kan elke

veehouder – waar ook in Vlaanderen – een beroep doen op DGZ voor het ophalen van kadavers en kleine levende dieren voor autopsie.

Accreditatie

Sinds 2001 zijn de laboratoria van DGZ geaccrediteerd volgens de ISO-normering. Zo is het hele traject dat de stalen afleggen traceerbaar en kunnen onze klanten steeds beschikken over resultaten die tot stand kwamen volgens erkende kwaliteitsnormen.

In 2009 heeft DGZ de accreditatiescope met volgende testen kunnen uitbreiden:

- accreditatie van de ELISA-test voor het opsporen van aujeszky gB-antistoffen in bloedstalen van varkens;
- accreditatie van de RT-PCR-test voor het opsporen van het blauwtongvirus in bloedstalen van runderen, schapen en geiten.

De volledige scope is terug te vinden op onze website: www.dgz.be.

Prestatielijsten voor dierenartsen

In 2009 is de afdeling gezondheidsadministratie gestart met de prestatelijsten voor dierenartsen. Een prestatielijst is een lijst van laboratoriumdossiers die elektronisch worden getoetst op een aantal criteria afgesproken met het FAVV. Na twee ontwerpversies wordt er elk kwartaal een definitieve versie van de prestatielijst aangemaakt.

Deze prestatelijsten worden per e-mail verstuurd naar de dierenarts en digitaal ter beschikking gesteld via Veeportaal. De ontwerpversies geven de dierenarts de gelegenheid om eventuele administratieve tekortkomingen of fouten in de laboratoriumdossiers te laten rechtzetten vóór de definitieve prestatielijst wordt aangemaakt.

In 2009 hebben we in totaal 2.374 definitieve prestatelijsten verstuurd:

- 1.260 voor geleverde prestaties in het kader van aujeszky;
- 1.114 voor geleverde prestaties in het kader van brucellose/leucose.

Sinds april 2009 kan de veehouder of dierenarts zelf een BVD-certificaat of een gezondheidsstatus aanvragen via Veeportaal. De aanvrager ontvangt dit document dan zonder bijkomende kosten in de inbox van Veeportaal.

Communicatie via infomails

Een belangrijk instrument om de bedrijfsdierenarts te informeren zijn de infomails. Langs deze weg verspreidt DGZ informatie over o.a. de DEO-projecten en de laboratoriumwerking, mededelingen van de overheid, ... In 2009 hebben we 35 infomails gestuurd naar de 2.680 dierenartsen uit onze database.

Heroriëntatie sanitair beleid biedt nieuwe kansen voor de sector

50 jaar lang hebben we een verbeten strijd geleverd tegen brucellose en 20 jaar tegen leucose. Dankzij de niet aflatende inspanningen van de veehouders, dierenartsen, overheid en DGZ/ARSIA, is België nu officieel vrij van beide ziekten, sinds 2003 van runderbrucellose en sinds 1999 van leucose. Het onderzoek naar brucellose en leucose wordt bijgevolg afgebouwd, maar het budget dat voorheen werd vrijgemaakt voor de bestrijding van de ziekten blijft behouden. Een nieuw beleid voor de bewaking van dierziekten dringt zich op.

In 2009 hebben DGZ en ARSIA samen met de overheid en de landbouworganisaties gewerkt aan een herziening van het sanitair beleid. Aandachtspunten van dit beleid zijn:

1. Het bewaken van de sanitaire toestand:

Het onderzoeksschema voor brucellose en leucose wordt in belangrijke mate verlicht. Om het statuut 'vrij van brucellose/leucose' te behouden, blijft onderzoek echter nodig. Een eventuele nieuwe haard moet bovendien zo snel mogelijk opgespoord en uitgeroeid kunnen worden.

2. Het behoud van een gezonde veestapel:

De vrijgekomen middelen kunnen worden aangewend voor onderzoek naar andere ziektes en leveren nieuwe inzichten over de epidemiologische toestand van de Belgische veehouderij.

3. Een lage drempel:

Het nieuwe beleid moet toegankelijk zijn en eenvoudig toe te passen voor veehouder en dierenarts.

Enkele aspecten uit het nieuwe sanitair beleid:

- Focus op abortus.**
 Er is een abortusprotocol uitgewerkt dat op zoek gaat naar de oorzaken van abortus bij runderen, schapen en geiten. Vermits abortus het eerste teken is bij brucellose, blijft het onderzoek naar brucellose bij abortus verplicht. Op die manier kunnen eventuele ziektehaarden snel worden opgespoord. Daarnaast voorziet het protocol het onderzoek naar een hele reeks andere verwekkers. Dankzij dit uitgebreide onderzoek krijgt de veehouder een beter zicht op de ware oorzaak van het verwerpen op het bedrijf.
- Ophaling van foetussen op het bedrijf.** Om veehouders te stimuleren om de verwerpingen op hun bedrijf te laten onderzoeken, biedt DGZ een ophaaldienst van kadavers aan.
- Verplicht onderzoek bij invoer van dieren ouder dan 1 jaar afkomstig uit landen die niet vrij zijn van brucellose/leucose** (bv. Noord-Ierland, Zuid-Europese landen en enkele nieuwe EU-lidstaten). Zo minimaliseren we de kans dat de ziekte ons land opnieuw binnensluipt.
- Voor de **binnenlandse handel** en invoer vanuit landen die zelf vrij zijn van brucellose/leucose valt het verplichte onderzoek voor brucellose en leucose bij aankoop weg. Uit deze handel zal er jaarlijks een **willekeurig staal van 17.000 dieren onderzocht worden**.
- Tuberculinatie.** Aangezien België nog niet vrij is van tuberculose blijft dit onderzoek bij aankoop behouden. Ook het opvolgen van dieren ingevoerd uit niet-vrije EU-landen, in de wintercampagne, wijzigt niet.

- **Beperkte wintercampagne.**

De wintercampagnes worden gereorganiseerd. Er wordt bloed genomen bij een veel kleiner aantal dieren en bedrijven. De bloedstalen worden onderzocht op een hele reeks dierziekten – zowel ziekten die relevant zijn voor de volksgezondheid (bv. Q-fever) als ziekten met een economische impact voor de veehouder (bv. IBR, BVD). Zo komen we te weten hoe frequent ziekten op een bepaald moment voorkomen (= seroprevalentie) en maken we de opvolging van deze ziekten mogelijk. Om in te spelen op de actuele situatie, kan de overheid de lijst van dierziekten jaarlijks aanpassen. Zo worden de onderzoeken op tankmelkstalen voor brucellose en leucose niet langer uitgevoerd.

Omdat abortusonderzoek een erg belangrijke rol speelt bij de brucellosebestrijding wordt er in de volgende wintercampagne een gericht onderzoek gepland op bedrijven die in het voorbije jaar geen abortussen hebben laten onderzoeken.

Het opvolgen van dieren die ouder zijn dan 1 jaar en de voorbije 2 jaar werden ingevoerd uit niet-vrije EU-landen, in de wintercampagne, blijft behouden.

- **Uitbouw van een serotheek.**

De serumstalen die verzameld zijn tijdens de wintercampagne, worden gedurende een aantal jaren bijgehouden. Deze stalen kunnen helpen om nieuwe ontwikkelingen in verband met opkomende dierziekten te leren kennen, te analyseren en op te volgen.

- **Een verdere uitbouw van de gezondheidsadministratie.**

Het gaat om de taken die samenhangen met de activiteiten van het nieuwe sanitair beleid (programmatie, planning en registratie van resultaten, aanmaken formulieren, werklijsten voor dierenarts en veehouder).

- **Een bredere ondersteuning van de veehouder en praktijkdierenarts.**

Analyse, synthese, interpretatie, ontwikkeling van nieuwe activiteiten, aanmoediging en sensibilisering van de actoren van de sanitaire sector, ...

- **Uitbreiding onderzoek naar andere matrices en/of andere diersoorten.**

In het verleden focuste de bestrijding zich voornamelijk op onderzoek van bloedstalen bij herkauwers. Het nieuwe gezondheidsbeleid gaat na of meststalen bij diverse diersoorten (herkauwers, varkens) een hulpmiddel kunnen zijn bij de bewaking van infecties. Naast onderzoek naar nieuwe dierziekten bij rundvee, worden ook de mogelijkheden van onderzoek bij kleine herkauwers en varkens onderzocht.

Perspectieven voor de toekomst

Een groot deel van het nieuwe sanitair beleid is eind 2009 opgestart. In de loop van 2010 stemt DGZ de reeds gestarte onderdelen verder af op de noden van de veehouder en dierenarts. In overleg met de landbouworganisaties en de overheid worden de drie laatste punten uit bovenstaande lijst aangepakt.

BESLUIT

De afbouw van het onderzoek naar brucellose/leucose is een feit. We beschouwen dit als een kans voor de hele sector om andere dierziekten nader op te volgen en een betere ondersteuning te voorzien in het veld.

UNIT DIERGENEESKUNDIGE & EPIDEMIOLOGISCHE ONDERSTEUNING (DEO)

Overzicht activiteiten 2009

De unit Diergeneeskundige & Epidemiologische Ondersteuning (DEO) bleef in 2009 vooral gericht op de uitvoering van de bestaande activiteiten zoals hieronder aangegeven. Daarnaast heeft de unit DEO intens meegewerkt aan de heroriëntatie van het sanitair beleid.

- **Ondersteuning van de laboratoriumonderzoeken:**

DEO levert toegevoegde waarde aan de laboratoriumonderzoeken aangevraagd in het kader van de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding (diagnostiek, monitoring): advies met betrekking tot staalname, interpretatie van de resultaten, adviezen voor de bedrijfsaanpak, ...

- **Monitoring en rapportering:**

Monitoring van dierziekten is een belangrijke opdracht van DEO. Voor het streven naar een hoge(re) gezondheid is het uiterst belangrijk op te volgen hoe bestaande ziekten zich gedragen (frequentie, geografische spreiding, ...) en om eventuele opduikende ziekten (*emerging diseases*) zo snel mogelijk op te sporen. Hiertoe staan volgende instrumenten ter beschikking:

- autopsies en resultaten van laboratoriumonderzoeken = passieve monitoring;
- praktijkgerichte projecten (o.a. Veepeiler, demoprojecten) = actieve monitoring.

- **Tweedelijnsdiergeneeskunde – derde partij:**

Dierenartsen en veehouders kunnen een beroep doen op de unit DEO voor analyse en advies met betrekking tot bedrijfsproblemen (= tweedelijnsdiergeneeskunde) en voor bijstand bij de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding (als derde partij). In dit kader informeert de unit DEO de veehouders en dierenartsen o.a. via voordrachten, publicaties, infomails en websites.

- **Programma's/projecten:**

Naast diagnostici, die de autopsies en histologische onderzoeken verrichten en de diagnostische labotesten opvolgen, zijn er binnen de unit programma's en projectdierenartsen tewerkgesteld, waarvan twee coördinatoren. Deze staan in voor de opvolging van de lopende programma's en de opstart/uitwerking van projecten en nieuwe programma's. Naast de grote projecten, Veepeiler Varken, Veepeiler Rund en Salmonella Varken, lopen er tevens een aantal kleinere projecten en demoprojecten. Daarnaast speelt DGZ vaak een belangrijke rol bij projecten van wetenschappelijke instellingen.

Op de volgende pagina's vindt u voor elke diergroep een overzicht van de voornaamste activiteiten in 2009.

Varkensgezondheidszorg

Veepeiler Varken

Veepeiler Varken fungeert als 'vinger aan de pols' voor het monitoren van evoluties van bestaande en eventueel (her-) opduikende ziektes. Het wordt gesteund door het Sanitair Fonds en loopt in samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde. In 2009 verzorgde Veepeiler Varken 93 bedrijfsbezoeken in het kader van de tweedelijnsdiergeneeskunde en de opstart/afwerking van een aantal deelprojecten.

Deelprojecten Veepeiler in 2009:

- Prevalentie van subklinische urineweginfecties bij zeugen in Vlaanderen;
- Referentiewaarden van de belangrijkste mineralen bij gelten en zeugen in verschillende productiestadia;
- Prevalentie van klauwproblematiek bij zeugen in groepshuisvesting;
- Opvolging van de MIC-waarden voor tiamuline/valnemuline bij *Brachyspira hyodysenteriae*;
- Vergelijkende studie tussen parenterale en orale ijzertoediening bij biggen in de kraamstal;
- Enquête bij varkensdierenartsen naar praktijkvoering varkenshouderij in Vlaanderen;
- Voorkomen van verschillende darm-pathogenen bij zuigende biggen.

Meer informatie hierover kunt u vinden op de website www.veepeiler.be.

Salmonella

In 2007 startte in België het officiële bestrijdingsprogramma van Salmonella bij varkens. In 2009 konden we vaststellen dat de sector zich meer en meer bewust werd van de Salmonellaproblematiek en de noodzaak om deze aan te pakken. In het thema-artikel over de varkensgezondheidszorg zoomen we in op het Salmonella Actieplan (SAP).

De ziekte van Aujeszky

Op 1 januari 2009 werd de wettelijke vaccinatieverplichting voor de ziekte van Aujeszky officieel opgeheven, ook al is het nieuwe KB in het kader van het vaccinatieverbod tot op heden nog niet gepubliceerd. Ondanks de stopzetting van de vaccinatie bleef de Belgische (tamme) varkenspopulatie ook in 2009 vrij van de ziekte van Aujeszky.

PRRS

In 2009 werd het certificaat 'PRRSv-vrij KI-station' verder opgevolgd. Na een aantal doorbraken van PRRSv in het voorjaar van 2009, blijven nog slechts zeven KI-centra over met een volledig PRRSv-vrije site (A-certificaat) of PRRSv-vrije afdeling (B-certificaat = overgangmaatregel). Het certificaat berust op drie belangrijke pijlers: het omvat infrastructurele maatregelen gericht op het voorkomen van insleep van het virus, een strikt aankoopbeleid en een intensief opvolgingsprogramma. Daarnaast financierde het West-Vlaamse varkensstamboek in 2009 een project dat de aangesloten leden toeliet om hun PRRSv-vrije opfok van Piétrain-beren te laten onderzoeken via een aantal specifieke analyses.

Certificering Schurftvrij en Atrofische Rhinitis-gescreend

De basisprincipes van de programma's 'Certificering Schurftvrij' en 'Atrofische Rhinitis-gescreend' zijn in 2009 behouden. De bedrijven die deelnemen aan deze programma's ondergaan een jaarlijkse controle. Aan de hand van oorkrabsels en bloed voor schurft, en neusswabs voor atrofische rhinitis worden de bedrijven gescreend op deze aandoeningen. Bedrijven die de nodige aandacht besteden aan bioveiligheid kunnen de certificaten doorgaans gemakkelijk behouden. Dit kan ook voor andere bedrijven een impuls vormen om – eventueel buiten de certificeringsprocedure – het eliminatieprotocol voor schurft te doorlopen. De volledige lijst van de gecertificeerde bedrijven is te vinden op de website van DGZ.

Demoproject biosecurity

In 2009 werd het demonstratieproject 'Verhoogde externe en interne bioveiligheid op het Vlaamse varkensbedrijf' afgerond met een eindverslag, een aantal slotmeetings en de ruime verspreiding van een informatiebrochure. Verder werd in samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde de webapplicatie www.biocheck.ugent.be gelanceerd, die aan de deelnemers een *online* eind-evaluatie biedt van de bedrijfstoestand inzake bioveiligheid.

Gezondheidslift – hoge gezondheid

Het monitoringsschema voor varkensbedrijven is in 2009 verder gepromoot. Via een beperkte staalname wordt een indicatief beeld verkregen van de aanwezige aandoeningen (PIA, PRRS, App, *M. hyopneumoniae*, *Brachyspira* spp., atrofische rhinitis). Deze gezondheidsmonitor wordt door een aantal fokkerijorganisaties standaard op al hun basisfokbedrijven toegepast. Ook vermeerderaars kunnen via deze monitor – gecombineerd

met een bioveiligheidsdoorlichting
– werken aan een verbetering van de gezondheidsstatus.

Demoproject drinkwaterkwaliteit

Met de steun van de Vlaamse Overheid, en in samenwerking met PIVAL, ging op 1 maart 2008 het demonstratieproject ‘Gezond drinkwater voor rundvee en varkens: van bron tot dier’ van start. Nadat er in 2008 een screening plaatsvond op Vlaamse bedrijven die de problematiek van de alternatieve waterbronnen en van de bacteriologische verontreiniging in de leidingen in kaart bracht, werden er in 2009 vijf verschillende ontsmettings-technieken en -producten uitgetest op tien varkens- en rundveebedrijven.

Gezondheidszorg herkauwers

IBR

DGZ en ARSIA staan in voor het beheer van de IBR-statuten. In dit verband stelt DGZ een aantal documenten ter beschikking van veehouders en dierenartsen:

- een vaccinatieregister en -rapport waarop alle dieren van het beslag zijn voorgedrukt. In 2009 hebben we 1.853 vaccinatieregisters naar veehouders gestuurd;
- een bloednameformulier met vermelding van alle te bemonsteren dieren voor de verwerving van een I2D-, I3- of I4-statuut;
- een formulier voor aanvraag van een IBR-statuut.

Het bedrijfsvenster blijft een goed hulpmiddel om te bepalen voor welk statuut een bedrijf in aanmerking komt. In 2009 voerden we met het oog daarop 4.346 analyses uit. Het Sanitair Fonds komt tussen voor 50% van de analysekosten.

In 2009 is een grondige studie begonnen om het huidige KB beter af te stemmen op de noden van de veehouders en dierenartsen. Het nieuwe KB, dat de nadruk

zal leggen op vereenvoudiging, zal in de loop van 2010 verschijnen. Tegelijk zal het de rundveebedrijven verplichten om vanaf 2012 te beschikken over een IBR-statuut. Bedrijven met een I1-statuut zullen dan af te rekenen hebben met zware beperkingen.

Eind 2009 hadden 513 beslagen een I2-statuut, 2 een I2D-statuut, 59 een I3-statuut en 10 beslagen een I4-statuut.

Bestrijdingsplan paratuberculose: 20% van de Vlaamse melkveehouders neemt deel

Het bestrijdingsplan paratuberculose is gestart in 2006 en loopt in samenwerking met de landbouworganisaties en de zuivelindustrie. Het wordt financieel ondersteund door het Sanitair Fonds. In de loop van de jaren zijn de melkveehouders zich meer en meer bewust geworden van het belang van paratuberculose en de economische gevolgen ervan. Dit uit zich in een toegenomen interesse voor en deelname aan het bestaande bestrijdingsplan. In Vlaanderen namen eind 2009 ongeveer 1.200 melkveehouders deel. We hebben vastgesteld dat slechts ongeveer 2% van de dieren positief reageert op de antistoffentest. Dit percentage blijft nagenoeg constant over de campagnes heen. Bij twee derde van de bedrijven werd geen enkel positief dier gevonden.

Blauwtong

Ook in 2009 bleef vaccinatie van runderen en schapen voor blauwtong verplicht. Het Sanitair Fonds en de EU vergoeden een deel van de kosten. In 2009 zijn er in België 2.848.486 vaccinaties toegediend bij runderen en 216.395 bij schapen. Hiermee voldoet België aan de vereiste vaccinatiegraad van 80% om te kunnen genieten van de cofinanciering door de EU.

België en Nederland hebben in 2009 geen enkel geval van klassieke blauwtong (type 8) gehad. Ook in onze andere buurlanden zijn er heel weinig nieuwe gevallen opgedoken.

De vaccinatie in 2010 zal verder verlopen zoals in 2009. Sinds november 2009 is de procedure ‘verhoogde waakzaamheid’ van kracht. Dieren die ingevoerd worden uit landen met een ander type blauwtong dan type 8 moeten binnen de twee dagen een bloedonderzoek ondergaan. Van de 6.754 runderen die in dit verband zijn onderzocht, waren er 256 (3,7%) PCR-positief. Van de 111 onderzochte schapen was geen enkel viruspositief.

In november 2008 kreeg een twintigtal bedrijven in Nederland en Duitsland te maken met blauwtong type 6. Toen bleek dat er geen verdere uitbreiding was, werd de beschermingszone in 2009 opgeheven. In Vlaanderen werden er begin

2009 12 haarden van blauwtong type 11 ontdekt. Ook hier werd de beschermingszone later dat jaar weer opgeheven.

Veepeiler Rund

Veepeiler Rund wordt gefinancierd vanuit het Sanitair Fonds en heeft tot doel meer inzichten te verwerven in zowel bestaande rundveeziekten, die dikwijls veranderende patronen vertonen, en nieuwe ziekten die opduiken.

In de praktijk hoopt men de doelstellingen van Veepeiler als volgt te realiseren:

- het efficiënt verzamelen van epidemiologische gegevens door het opstellen van kortetermijn- en praktijkgerichte veldproeven via een uitgebreid netwerk van dierenartsenpraktijken;
- diagnostische ondersteuning bieden en begeleiding bij specifieke bedrijfsproblemen door bedrijfsbezoeken en financiering van bijkomende analyses;
- regelmatig rapporteren aan de sector via vaktijdschriften, folders, voorlichtingsavonden en de websites van DGZ en Veepeiler.

Ook in 2009 heeft Veepeiler een aantal projecten afgerond en enkele nieuwe projecten opgestart. Meer informatie hierover vindt u op www.veepeiler.be.

Afgeronde projecten in 2009

- Onderzoek naar de infectieuze oorzaken van ademhalingsziekten in de vleeskalversector: een veertigtal vleeskalverbedrijven werd opgevolgd in het kader van een uitbraak van ademhalingsproblemen met als doel de oorzaken te identificeren en hierrond statistische gegevens te verzamelen.
- Abortusproject: er werd een specifiek abortusonderzoeksprotocol opgesteld dat werd toegepast op de eerste 100 abortussen die bij DGZ binnenkwamen, te starten vanaf 1 december 2009. Het doel van dit project was om het diagnosepercentage op te drijven tot 60%.
- Botulismeproblematiek: in 2009 heeft

Veepeiler 20 uitbraken van botulisme intensief opgevolgd met de bedoeling een beter inzicht te krijgen in de risicofactoren en op basis hiervan gepaste voorstellen te formuleren met het oog op preventie.

- Seleniumgebrek bij Belgisch Wit-Blauw: via gerichte staalname werd op 44 willekeurig geselecteerde rundveebedrijven een onderzoek gedaan naar de seleniumstatus. Dit met de bedoeling om een beeld te krijgen van eventuele tekorten, om mogelijke relaties aan te tonen met het rantsoen en om mogelijke verbanden aan te tonen met productieparameters zoals sterftepercentage en geboortecijfer.
- Mastitisproject: vergelijkend onderzoek naar de prevalentie van antibioticaresistentie bij coagulase-negatieve stafylokokken in melk bij koeien van biologische bedrijven versus niet-biologische bedrijven.

In 2009 gestarte en lopende projecten:

- Problematiek rond speenletsels bij hoogproductief melkvee.
- Mastitisproject: onderzoek naar het verschil in antibioticabehandelingstijd van subklinische mastitis (3 dagen versus 5 dagen).
- Studie rond het gebruik en de waarde van de testen NEFA's en beta-hydroxyboterzuur voor hoogproductieve melkveebedrijven.
- Problematiek rond onverklaarbare stollingsstoornissen (hemorrhagische diathese) bij heel jonge kalveren.
- Onderzoek naar de binnenbedrijfsprevalentie en uitscheiding van Q-fever op Vlaamse melkveebedrijven.
- Studie rond het verband tussen het tankcelgetal en de aanwezigheid van BVD-antistoffen in tankmelk.
- Studie rond de reproduceerbaarheid van analyses paratbc ELISA Asn op MPR-melkstalen.

Het abortusprotocol

Elk abortusgeval veroorzaakt een financieel verlies voor de rundveehouder. Belangrijk dus om kort op de bal te spelen en vanaf de eerste abortus op zoek te gaan naar de oorzaak ervan. DGZ wil de veehouders stimuleren om hun abortussen te laten onderzoeken en helpt hen daarbij. In het thema-artikel voor de rundveegezondheidszorg komen we uitgebreid terug op de problematiek van abortus en het abortusprotocol.

Demoproject: Geïntegreerde aanpak van gezondheidsproblemen bij schapen en geiten

Gefinancierd door ADLO, in samenwerking met het Zoötechnisch centrum van de KU-Leuven, het Proefcentrum voor biologische teelt Rumbek en de Katholieke hogeschool Kempen.

Dit project dat in 2009 is goedgekeurd, spitst zich toe op de maag-darmwormproblematiek, leverbot en de resistentie tegen ontwormingsmiddelen. Via een proefopzet worden strategieën ter preventie van wormen onderzocht.

TSE-programma voor schapen

De bedoeling van dit project is om via genetische selectie te komen tot resistentie tegen TSE en BSE. In 2009 is beslist om het beheer van de statuten onder de verantwoordelijkheid van het FAVV te plaatsen. DGZ staat verder in voor het verzamelen van de analyseresultaten van de vier erkende laboratoria en zorgt ervoor dat de stamboeken beschikken over de correcte afstammingsgegevens.

Zwoegerziektebestrijding bij schapen en CAE-bestrijding bij geiten

Het overgrote deel van de bloedmonsters van Vlaamse bedrijven wordt onderzocht bij DGZ. In 2009 zijn er voor zwoegerziekten 4.640 schapen onderzocht; 37 dieren testten positief. Voor CAE zijn er 974 geiten onderzocht en daarvan waren er

129 positief. De bestrijding is vrijwillig en wettelijk geregeld.

Demoproject: Natuur- en landschapsbeheer met kleine herkauwers

Meer informatie over dit project vindt u in het thema-artikel voor de gezondheidszorg kleine herkauwers.

Pluimveegezondheidszorg

Programma's

Aviaire influenza

In 2009 is België vrij gebleven van vogelgriep. Gezien het economisch belang van deze ziekte voor de pluimveesector en vooral omdat het hier om een zoonose gaat, is het belangrijk dat de monitoring verder goed opgevolgd wordt.

NCD

Bij industrieel pluimvee zijn er in 2009 geen uitbraken van NCD geweest. Bij duiven zijn er enkele gevallen van paramyxovirus gemeld. Vandaar het belang van correcte vaccinatie bij deze vogels.

Ketenbewaking – kwaliteitsprogramma's

DGZ doet heel wat staalnames en analyses (hygiënogrammen, Salmonellaonderzoeken, wateronderzoeken) in het kader van de wettelijke gezondheidskwalificatie, maar ook voor andere autocontrolesystemen zoals Belplume, IKB en privélastenboeken van distributieketens.

Projecten

Impact van worminfecties op de algemene gezondheidsstatus van leghennen in niet-kooihuisvesting

Project gefinancierd door ADLO, in samenwerking met het Proefbedrijf voor de Veehouderij in Geel.

Met het verbod van de klassieke batterij in 2012, zullen vele leghennenhouders

omschakelen naar alternatieve huisvesting, roosterstallen of voliëresystemen, met of zonder uitloop. De kippen zullen weer meer contact hebben met hun faeces, eventueel met tussen- en transportgastheren van wormen ook uit de omgeving. Het risico op wormbesmettingen neemt hierdoor toe. Daarom is het nuttig om dit probleem onder de aandacht te brengen.

De doelstellingen van het project zijn:

- bewustmaking van het belang van wormbesmettingen door monitoring op demonstratiebedrijven verspreid over de Vlaamse regio;
- voorlichting over worminfecties aan pluimveehouders en bedrijfsdierenartsen;
- maatregelen aanreiken om de worminfecties te bestrijden;
- preventie door de infectiedruk in de stal en de omgeving te verlagen.

Bovendien wordt een prevalentieonderzoek naar worminfecties gedaan bij de bedrijven met alternatieve huisvestingsmethodes, dit in samenwerking met de firma Janssen Animal Health en de bedrijfsdierenartsen, waardoor de betrokkenheid van de sector verder versterkt.

Niet alleen worminfecties worden onderzocht, maar ook de algemene gezondheidsstatus van de kippen en de invloed op de productieparameters. Op die manier kan een monitoringsysteem uitgewerkt worden dat de gezondheid en de productiviteit van de leghennen ondersteunt.

Wetenschappelijke ondersteuning van de Salmonella enteritidis-bestrijding op leghennenbedrijven

Project gefinancierd door de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, in samenwerking met het ILVO, Eenheid Technologie & Voeding.

De prevalentie van *Salmonella enteritidis* op leghennenbedrijven is de laatste jaren sterk verminderd. Om de doelstellingen

van Europa op het vlak van zoonosebestrijding te halen, moet de sector nog een inspanning leveren om de resterende hardnekkige besmettingen op te sporen en onder controle te krijgen. Het doel van dit project is om hiervoor wetenschappelijke ondersteuning te bieden.

Om de contaminatiebronnen en -routes op te sporen worden de kritische besmettingspunten op leghennenbedrijven wetenschappelijk geïdentificeerd. Er wordt gezocht naar een indicatororganisme voor een betere controle op de effectiviteit van reiniging en desinfectie. Technieken worden ontwikkeld om een efficiënte verwijdering van de resterende *Salmonella enteritidis*-besmettingen op leghennenbedrijven mogelijk te maken door verdere karakterisatie van de stammen.

Uit de studie blijkt dat het eierlokaal een plaats is die vaak over het hoofd gezien wordt bij reiniging en desinfectie. Bijgevolg is dit vaak de plaats van besmetting. De rol van huisdieren en ongedierte mag hierbij zeker niet onderschat worden. Tenslotte zal ook onderzocht worden of er een link bestaat tussen humane en leghennenbedrijfgerelateerde *Salmonella enteritidis*-stammen. Op die manier kan blijken in hoeverre de resterende *Salmonella enteritidis*-besmettingen op Belgische leghennenbedrijven verantwoordelijk zijn voor de humane besmettingen.

Onderzoek naar het voorkomen van *Salmonella pullorum/gallinarum* in de commerciële en de hobbypluimveehouderij

Project gefinancierd door de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, in samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde van UGent.

Recente uitbraken van *Salmonella pullorum/gallinarum* op leghennenbedrijven verontrusten de pluimveesector. Momenteel heeft men geen informatie over de aanwezigheid van *Salmonella pullorum/gallinarum* in de pluimveestapel en is de epidemiologie onduidelijk.

Het onderzoek omvat een epidemiologische studie naar het voorkomen van *Salmonella pullorum/gallinarum* in zowel industrieel pluimvee als hobbypluimvee. Er wordt gezocht naar bronnen van infectie en mogelijke verspreidingsroutes. Risicofactoren voor infecties van leghennenbedrijven met *Salmonella pullorum/gallinarum* zullen in kaart gebracht worden.

Alle pluimvee dat aangeboden wordt voor autopsie wordt gescreend op *Salmonella pullorum/gallinarum*. Bovendien worden alle stalen genomen voor *Salmonella* monitoring bij vermeerderings- en leghennen op 54 weken ook onderzocht op *Salmonella pullorum/gallinarum*. Op deze manier is er een constante monitoring van deze gevreesde ziekte, wat in het licht van de recente uitbraken in Nederland een goede ondersteuning betekent voor de sector.

Op de volgende pagina's komen we uitgebreid terug op de bestrijding van *Salmonella* in de pluimveesector.

AUTOPSIE

Tijdig uitgevoerde autopsie leidt tot efficiënte opsporing van ziekten

Sinds 1 september 2009 kan elke veehouder – waar ook in Vlaanderen – een beroep doen op DGZ voor het ophalen van kadavers en kleine levende dieren voor autopsie. Deze ophaling is eenvoudig aan te vragen via de telefoon en de prijzen zijn heel democratisch.

In 2009 heeft DGZ meer dan 2900 autopsiedossiers behandeld. Deze hadden o.a. betrekking op varkens (882), runderen (1.254), pluimvee (537) en kleine herkauwers (153). Alles samen zijn er 6.210 dieren onderzocht.

Hoe sneller na de dood van het dier een autopsie wordt uitgevoerd, hoe beter de diagnose. De aangetroffen letsels zijn richtinggevend voor het verder onderzoeken van de organen. De resultaten van deze onderzoeken geven in de meeste gevallen aan – bij bepaalde diersoorten tot 90% – welke ziektes of problemen er voorkomen op een bedrijf. Dit is waardevolle informatie voor de veehouders en hun dierenartsen die op basis van deze informatie kunnen beslissen om een bepaalde behandeling of vaccinatie op te starten, of andere bedrijfsspecifieke maatregelen te nemen.

Daarnaast geven deze onderzoeken aan welke aandoeningen er circuleren bij onze veestapel en vormen ze een heel belangrijke indicatie voor het opduiken van nieuwe ziekten of het veranderen van bestaande ziekten. Een snelle interventie in een vroeg stadium kan dan grootschalige problemen helpen voorkomen.

Het Salmonella Actieplan Varkens, stand van zaken na 2,5 jaar werking

Salmonella is een belangrijke oorzaak van voedselinfecties bij de mens. Besmetting kan rechtstreeks gebeuren via de dieren, of onrechtstreeks, via de consumptie van eieren of vlees van varkens of pluimvee. Een Europese zoönoserichtlijn verplicht alle lidstaten om maatregelen te nemen om zoönosen als Salmonella in te beperken. In België startte het officiële bestrijdingsprogramma van Salmonella bij varkens in 2007. Dit Salmonella Actieplan (SAP) vindt zijn wettelijke basis in het KB en MB van 27 april 2007 die in werking traden op 15 juli 2007.

De Salmonellabedrijfsstatus

Alle beslagen met minstens 31 vleesvarkens en/of opfokvarkens zijn verplicht om aan het SAP deel te nemen en een Salmonellabedrijfsstatus te laten bepalen. Daartoe worden de monsters van de viermaandelijke monitoring voor de ziekte van Aujeszky ook geanalyseerd op Salmonella-antistoffen.

De resultaten van Salmonellaserologie worden uitgedrukt als een verhouding (S/P-ratio) tussen de kleuromslag bij het monster (S=sample) in vergelijking met een gekende positieve controle (P). Een varkensbedrijf wordt als Salmonellarisicobedrijf bestempeld wanneer de gemiddelde S/P-ratio van drie opeenvolgende onderzoeken (die lopen over $\pm 12-13$ maanden) telkens boven de kritische grens van 0,6 ligt. Deze aanduiding blijft behouden voor minstens één jaar. Slaagt men er samen met de bedrijfsdierenarts in om tijdens die periode onder die grens te komen, dan verliest het bedrijf de status van 'risicobedrijf'. Lukt dit niet, dan volgt een verplichte begeleiding door de Salmonelladierenarts van DGZ.

Een actieplan voor elk Salmonellarisicobedrijf

Wanneer een bedrijf aangeduid wordt als Salmonellarisicobedrijf, dan dient het een specifiek actieplan op te stellen om de Salmonellarisicostatus te verbeteren. Als eerste stap vullen de bedrijfsdierenarts en de varkenshouder samen een checklist in. Op basis van de aandachtspunten die daaruit naar voren komen, maken ze een bedrijfsspecifiek actieplan (BSAP) op. De varkenshouder zorgt voor de uitvoering van dit BSAP gedurende de periode van aanduiding en bewaart de documenten (checklist en BSAP) op het bedrijf gedurende vijf jaar.

Verder vindt er op het bedrijf ook een bacteriologische screening plaats. Dit gebeurt op basis van mestmonsters die op het bedrijf verzameld worden met behulp van vier paar overschoentjes in de verschillende gewichtsklassen (<40kg, 40-59kg, 60-79 kg, ≥ 80 kg). Op die manier kan inzicht verworven worden over het voorkomen van Salmonella bij de verschillende leeftijdsklassen en kan het type Salmonella bepaald worden.

Binnen de twee maanden na aanduiding bezorgt de bedrijfsdierenarts een kopie van de checklist en het BSAP aan DGZ. Gebeurt dit niet, dan ontvangt de bedrijfsdierenarts een herinnering. Indien de documenten drie maanden na aanduiding nog niet zijn overgemaakt, dan kan de provinciale controle-eenheid (PCE) van het FAVV een controlebezoek uitvoeren op het betrokken bedrijf.

DGZ verzamelt de gegevens van de checklists in een databank die in samenwerking met het CODA wordt geanalyseerd. In de loop van 2010 zullen ook de gegevens van het BSAP in de databank worden ingevoerd.

Een risicobedrijf dat erin slaagt één keer

Een goede reiniging en hygiëne zijn essentieel bij de bestrijding van Salmonella op het varkensbedrijf.

onder de gemiddelde waarde van 0,6 te geraken, herwint de status van niet-risicobedrijf.

Verplichte begeleiding door de Salmonelladierenarts

Wanneer een varkensbedrijf voor de tweede keer driemaal na elkaar een S/P-ratio boven 0,6 heeft, dan wordt het als hervallend bedrijf aangeduid. Dit betekent dat het beslag zich verplicht moet laten begeleiden door een dierenarts gezondheidszorg van DGZ of ARSIA. De Salmonelladierenarts overloopt de checklist en het BSAP samen met de varkenshouder en onderzoekt de praktische uitvoering van het plan via een bedrijfs rondgang. Op basis hiervan worden verdere adviezen geformuleerd voor een verbetering van de Salmonellastatus op het bedrijf.

In tabel 1 en 2 wordt een overzicht gegeven van het aantal aangeduide risicobedrijven en hervallende bedrijven in 2009.

Tabel 1: Overzicht aangeduide risicobedrijven in 2009

Provincie	1ste kwartaal	2de kwartaal	3de kwartaal	4de kwartaal	Totaal
West-Vlaanderen	26	28	21	12	87
Antwerpen	10	14	11	10	45
Oost-Vlaanderen	12	8	10	4	34
Limburg	6	9	2	3	20
Vlaams-Brabant	9	5	2	1	17
Totaal	63	64	46	30	203

Tabel 2: Overzicht aangeduide hervallende bedrijven in 2009

Provincie	1ste kwartaal	2de kwartaal	3de kwartaal	4de kwartaal	Totaal
West-Vlaanderen	7	5	3	3	18
Antwerpen	9	6	4	4	23
Oost-Vlaanderen	5	6	8	1	20
Limburg	2	6	4	2	14
Vlaams-Brabant	0	1	1	0	2
Totaal	23	24	20	10	77

Sensibilisering

Aanvankelijk lag de sector niet wakker van het Salmonella Actieplan. Daar komt nu stilaan verandering in. In november en december 2009 heeft DGZ in samenwerking met het FAVV vijf infoavonden over Salmonella georganiseerd. Tijdens deze sensibilisatiecampagne kwamen de aspecten wetgeving, prevalentie van Salmonella en preventiemaatregelen aan bod. Er waren in het totaal 320 deelnemers (varkenshouders en dierenartsen), wat erop wijst dat men zich meer en meer bewust wordt van de Salmonella-problematiek en de noodzaak om deze aan te pakken.

Die bewustwording komt verder in een stroomversnelling vanaf 1 januari 2010. De varkenshouders moeten vanaf die datum via het vernieuwde VKI-document volgende informatie verstrekken aan het

slachthuis: status risicobedrijf, S/P-ratio laatste staalname, resultaat bacteriologie (indien uitgevoerd). Het is voor de slachthuizen immers belangrijk om een

zicht te hebben op de infectiedruk in het herkomstbedrijf, en om zo de kans op contaminatie in het slachthuis zoveel mogelijk te verkleinen.

Een goede bioveiligheid

De aanpak van Salmonella op het varkensbedrijf start niet bij een aanduiding als risicobedrijf. Een proactief management met aandacht voor verschillende bioveiligheidsmaatregelen nog voor het bedrijf als risicobedrijf wordt bestempeld, is van groot belang. Aangezien het probleem van Salmonella in de nabije toekomst niet zal opgelost worden door een intensieve vaccinatiecampagne zullen we de problematiek vooral onder controle moeten houden door een verbetering van het algemeen management, de hygiëne en de bioveiligheid.

De tien geboden voor een goede bioveiligheid:

1. Strikte *all in/all out* hanteren.
2. Steeds reinigen en ontsmetten bij leegkomen.
3. Gescheiden materiaal, schoeisel en bedrijfskleding gebruiken voor zeugen en vleesvarkens.
4. Quarantaine en ziekenboeg volledig scheiden van de andere dieren op het bedrijf.
5. Regelmatige en grondige bestrijding van ongedierte.
6. Geen kleine huisdieren in de stal.
7. Goed onderhoud van het drinkwatersysteem, eventueel gericht aanzuren.
8. Verleen enkel toegang tot de stal via een omkleedlokaal ingericht volgens het doorstroomprincipe. Vergeet de handhygiëne niet.
9. Vermijd verleggen, overleggen en terugleggen.
10. Vermijd in de stal alle contact met extern transport. Transporteurs mogen de stallen in geen geval betreden.

Het Salmonella Actieplan is belangrijk voor de varkenshouderij van vandaag en morgen. Immers, het bestrijden van Salmonella komt het varkensbedrijf en vooral de afzet van onze dieren ten goede. Ongeveer de helft van alle Vlaamse varkens is bestemd voor export. Het is aangetoond dat wanneer we aandacht besteden aan de kwaliteit van onze producten, dit vruchten aflevert. Terwijl de export vanuit Europa de laatste jaren daalde met ongeveer 10%, is de export vanuit België toegenomen.

Toch stel ik me als veehouder enkele vragen, waarop ik ooit de correcte antwoorden hoop te vinden:

1. Het grote verschil in S/P-ratio binnen eenzelfde gewichtsklasse (variatie van 0,15 tot 1,7) is voor mij soms moeilijk te vatten. Hoe kan je verklaren dat sommige dieren de ziekte al hebben doorgemaakt en andere niet, ook al bevinden ze zich in dezelfde stal?
2. Welke is de meest kostenefficiënte volgorde van de tien geboden voor de bioveiligheid? Zijn alle bedrijven zonder *all in/all out* risicobedrijven?
3. Na een infectie wordt een hoge S/P-ratio opgetekend. Wat kan ik doen en wat geeft de beste slaagkansen om zo'n infectie in te dijken? Iedere infectie – hoe klein ook de zichtbare tekenen – geeft immers een minder gunstig prestatieresultaat bij onze dieren.
4. Is de aanpak van risicobedrijven die geen gevolg geven aan de herinneringsbrief voor de hele Vlaamse regio identiek?

Het terugdringen van Salmonella begint bij een strikte opvolging op alle bedrijven. Laten we met z'n allen Salmonella aanpakken en hopen dat we – door een nog betere analyse en opvolging, en uitwisseling van ervaringen – erin slagen om het risico op Salmonella in te perken. Dit werkt bovendien kostenverlagend voor de sector, wat in moeilijke economische tijden bijzonder welkom is.

Laat 2010 een jaar worden om fier op te zijn, met resultaten op alle gebieden.

Fons Gios, Voorzitter adviescommissie Varkens

Betere diagnostiek dankzij vernieuwd abortusprotocol herkauwers

Abortus is een belangrijk probleem waar bijna elke Vlaamse rundveehouder mee geconfronteerd wordt. Een abortuspercentage van 2-3% beschouwt men als normaal, hoger spreekt men echter van een abortusprobleem. Niettemin zorgt elk abortusgeval voor een financieel verlies voor de veehouder. Belangrijk dus om als veehouder kort op de bal te spelen en vanaf de eerste abortus op zoek te gaan naar de oorzaak ervan.

Tegen deze achtergrond wil DGZ de veehouders stimuleren om abortussen te laten onderzoeken. DGZ doet al geruime tijd uitgebreid onderzoek naar de oorzaken van abortus. Binnen het Veepeilerproject was er al een eerste abortusprotocol uitgewerkt. In 2009 heeft DGZ dit abortusprotocol verder verfijnd om te komen tot een betere diagnostiek. Dit project lag mee aan de basis van het abortusprotocol in het nieuwe sanitair beleid van het FAVV.

Een nieuw protocol voor een optimale diagnostiek

De oorzaken van abortus kunnen worden onderverdeeld in drie groepen. Er zijn genetische oorzaken, infectieuze oorzaken en overige oorzaken zoals voeding, meerlingdracht, stress, ... DGZ focust zich voornamelijk op de infectieuze oorzaken. Niettemin wordt er ook aandacht gegeven aan o.a. aangeboren misvormingen.

Bij de infectieuze oorzaken kunnen we volgende onderverdeling maken:

- virale oorzaken zoals BVD, IBR en blauwtong;
- schimmels en gisten;
- bacteriële oorzaken zoals brucellosis, listeriosis, Q-fever, ...;
- parasitaire oorzaken, met name neosporose.

Op basis van eigen data en literatuurgegevens over abortus bij rundvee heeft DGZ een uitgebreid en betaalbaar proto-

col opgesteld. Dit protocol heeft uiteraard het verplichte brucelloseonderzoek opgenomen, maar kijkt ook naar opkomende ziektes zoals Qfever. Dankzij de financiële steun van Veepeiler Rund hebben we dit protocol kunnen toepassen op een honderdtal verworpen vruchten. Doel was om na te gaan in welke mate een verbetering in de diagnostiek met dit nieuwe protocol mogelijk was.

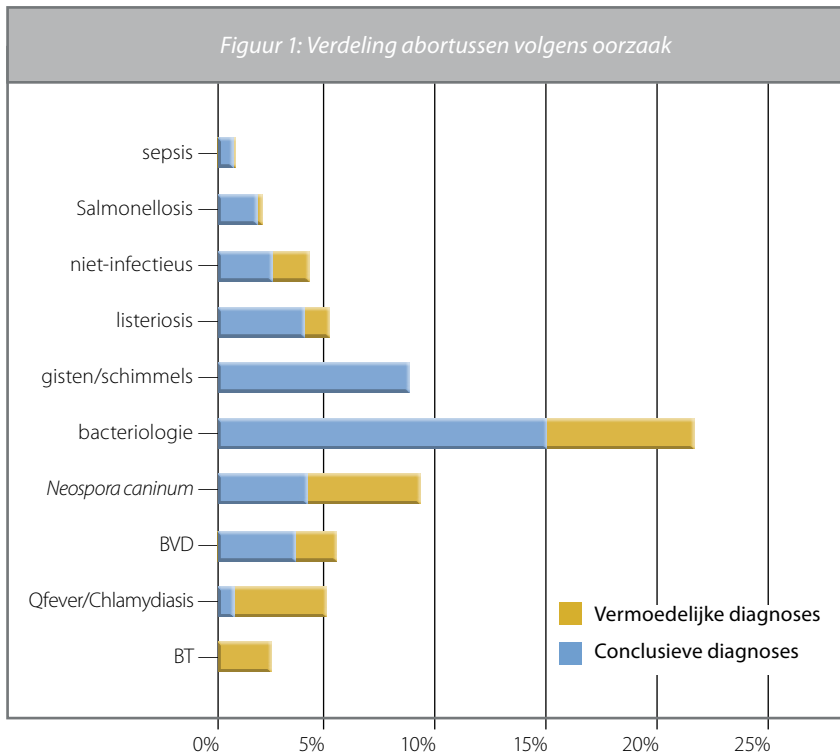
In totaal is het protocol uitgevoerd op 115 vruchten afkomstig uit de hele Vlaamse regio.

Uiteraard begon elk onderzoek met een autopsie van de vrucht zelf, gevolgd door virologische, bacteriologische en microscopische onderzoeken. Het microscopisch onderzoek is belangrijk om letsels op te sporen. Antistoffenonderzoek werd verricht op bloed van het moederdier en indien mogelijk ook op borstvocht van de vrucht zelf. Op de nageboorte werden kleuringen indicatief voor brucellosis (ZN-kleuring) en Qfever/chlamydia (STAMP-kleuring) uitgevoerd. Vooral de combinatie van de resultaten van de verschillende testen, is nuttig om tot een diagnose te komen.

Uitgebreider protocol doet het aantal (correcte) diagnoses flink stijgen

In totaal konden we bij 41% van de vruchten met zekerheid een oorzaak van de abortus aantonen. In 24% van de gevallen

Figuur 1: Verdeling abortussen volgens oorzaak

konden we een vermoedelijke diagnose aangeven. Als belangrijkste oorzaken kwamen de toevallige bacteriologische abortussen, de schimmelabortussen en de verwerpingen veroorzaakt door neosporose naar voren. In figuur 1 op pagina 40 wordt het aandeel van elke oorzaak weergegeven.

Dankzij dit Veepeilerproject konden wij het vernieuwde protocol evalueren. Uit de resultaten bleek dat het aantal gevallen zonder diagnose sterk gereduceerd kon worden.

DGZ combineert verschillende testen om tot een diagnose te komen. We onderzoeken niet alleen de foetus, maar ook het bloed van het moederdier en de nageboorte. Ondanks al die onderzoeken, blijft het in een aantal gevallen onmogelijk om een sluitende diagnose te stellen. Immers, naast de infectieuze oorzaken zijn er nog tal van andere factoren die een rol kunnen spelen bij een verwerping. Bovendien kan het gebeuren dat de oorzaak van de abortus bijvoorbeeld door verval niet meer te vinden is.

Abortusprotocol op grote schaal

De resultaten van dit project vormden mee de basis voor het door het FAVV gefinancierde abortusprotocol. Zo ontvangen we nu vaker verschillende vruchten van eenzelfde bedrijf in geval van een echt abortusprobleem, waardoor de kans op diagnose aanzienlijk toeneemt. Door de volledige financiering van de ophalingen, hopen we ook te komen tot een gelijkmatige spreiding over de verschillende Vlaamse provincies. In elk geval krijgen we door het hoge aanbod van verworpen vruchten een steeds duidelijker beeld van de oorzaak van abortus op de Vlaamse rundveebedrijven.

Ik ben erg blij dat DGZ – in samenwerking met de landbouworganisaties – het abortusprotocol tot stand heeft kunnen brengen. Dankzij dit protocol en de financiering ervan door het FAVV kunnen we immers tot een betere diagnostiek komen voor de hele sector. In de jaren 70 en 80 heb ik zelf kunnen meemaken dat brucellose – toen nog een frequent voorkomende ziekte – ontzettend veel ellende en financiële zorgen met zich meebracht.

Omdat er in ons land al gedurende verschillende jaren geen brucellose meer is vastgesteld, is de verplichting om bloed te trekken bij aankoop van dieren ongedaan gemaakt. De sector was vragende partij voor een alternatief. Eén van de pijlers van het nieuwe sanitair beleid werd het abortusprotocol.

Dit protocol biedt de mogelijkheid om de verschillende bedreigingen voor de dieren beter in kaart te brengen. De binnengebrachte bloedstalen en foetussen worden bv. onderzocht op Q-koorts. Zo kan DGZ zich een duidelijk beeld vormen van de aanwezigheid van deze ziekte onder de dieren. Dit bleek recent nog bijzonder nuttig. Bovendien kunnen we als veehouder nu sneller de oorzaak opsporen als er op korte tijd meerdere abortussen bij onze dieren voorkomen. Ik ben dan ook verheugd dat het abortusprotocol een groot succes lijkt te worden. En dat was niet mogelijk geweest zonder de financiering door het FAVV van de onderzoeken en de ophalingen van stalen en kadavers in de hele Vlaamse regio.

Ik hoop van harte dat de veehouders massaal de verwerpingen van hun dieren blijven binnensturen. Immers, hoe meer foetussen we binnenkrijgen, hoe betere diagnoses we kunnen stellen. Wettelijk is het bovendien verplicht om alle verwerpingen te laten onderzoeken. Dit is in het belang van alle veehouders.

Aan al mijn collega's veehouders wens ik dat ze nog vele jaren mogen boeren met een preventieve ingesteldheid tegenover diergezondheid, en als resultaat een gezonde en rendabele veestapel.

Kees van den Hout, Voorzitter adviescommissie Herkauwers

Landschapsbeheer met schapen

De klassieke schapenhouderij, gericht op vleesproductie, is in onze contreien weinig rendabel. Anderzijds zijn er in de Vlaamse regio nogal wat gebieden en gronden die onderhouden moeten worden. Kleine herkauwers kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Om een antwoord te bieden op de vragen verbonden aan deze nieuwe vorm van schapenhouderij, heeft DGZ in 2008 en 2009 intens samengewerkt met het Zoötechnisch Instituut van de K.U. Leuven en de vzw Vlaamse Schapenhouderij aan het project 'Landschapsbeheer met schapen'. Dit demonstratieproject werd gefinancierd door ADLO en de Europese Unie.

Terreinen onderhouden met kleine herkauwers: een goedkoper alternatief

De schapenhouderij gericht op lamsvleesproductie is in Vlaanderen zelden winstgevend: de gronden zijn erg duur en andere intensieve uitbatingsmogelijkheden zijn dan ook vaak interessanter. In Vlaanderen zijn er echter veel openbare en private terreinen die onderhoud vergen. Denk maar aan parken, industrieterreinen, dijken... Bovendien zijn er nogal wat natuurgebieden bijgekomen die onderhouden moeten worden. Mechanisch onderhoud met eigen personeel of via loonwerk is een dure oplossing. Inzetten van kleine herkauwers kan een goed alternatief zijn. Landschapsbeheer met schapen heeft in Nederland de laatste jaren een stevige voet aan de grond gekregen. Ook in Vlaanderen groeit de interesse langzaam. Zowel voor de terreinbeheerder als voor de schapenhouder zijn er nog veel praktische vragen omtrent deze nieuwe

vorm van schapenhouderij. Het project 'Landschapsbeheer met schapen' had de bedoeling om informatie te verzamelen en zoveel mogelijk antwoorden te bieden.

De behoeften van schapenhouders en terreinbeheerders

Om de noden in kaart te brengen, is er in een eerste fase van het project een enquête gehouden bij terreinbeheerders en schapenhouders met meer dan 50 ooiën. Op basis van de antwoorden van 87 schapenhouders konden we o.a. concluderen dat er vandaag een duidelijke interesse is voor landschapsbeheer, maar dat het onderhouden van terreinen met schapen zonder financiële vergoeding niet rendabel kan zijn. De kosten voor afrastering en vervoer lopen immers hoog op. Ook de onzekerheid over de duur van het beheerscontract bleek een probleem te zijn. Schapenhouders zouden graag werken met langlopende contracten

en een opzegperiode van anderhalf jaar zodat ze de tijd hebben om hun kudde op te bouwen of te reduceren, of nieuwe contracten af te sluiten.

Op basis van de enquête bij terreinbeheerders konden we o.a. besluiten dat deze groep behoorlijk positief staat tegenover begrazing door schapen. Bovendien is er groeiende interesse voor deze beheervorm die op allerlei terreintypes kan worden toegepast. De financiële vergoedingen voor de geleverde prestaties zijn doorgaans pover en de communicatie tussen terreinbeheerder en contractant kan ook beter. De duur van de begrazingscontracten is veelal kort, namelijk maximum een jaar.

Gerichte informatie brengt schapenhouders en terreinbeheerders dichter bij elkaar

In een volgende fase gingen de projectpartners op zoek naar de antwoorden op de vragen van terreinbeheerders en schapenhouders. Het thema landschapsbeheer met schapen werd in al zijn facetten belicht. Zowel juridische als economische en financiële, diergeneeskundige en technische aspecten over begrazing en rassen, enz. kwamen aan bod. Alle informatie werd gebundeld en via verschillende kanalen naar buiten gebracht. Daarnaast werden er ook activiteiten georganiseerd. In elke Vlaamse provincie hielden we een demonstratienamiddag bij een schapenhouder die actief bezig is met landschapsbegrazing. Zowel schapenhouders als terreinbeheerders konden deelnemen aan de lezingen en de bedrijfsbezoeken. Zo konden ze kennismaken met begrazing op de heide, langs de Scheldedijk en de Damse vaart.

Voor een vlotte communicatie binnen dit project kon een website niet ontbreken.

Op de website www.schapengeiten.be

is allerlei informatie te vinden, o.a. de resultaten van de enquêtes, de publicaties, een 'vraag en aanbod'-rubriek waar schapenhouders die graaslanden zoeken en terreinbeheerders die op zoek zijn naar onderhoudsmogelijkheden elkaar kunnen vinden. Tot slot bevat de website een 'vraag en antwoord'-rubriek waar geïnteresseerden vragen kunnen stellen en experts (dierenartsen en bio-ingenieurs) die vragen beantwoorden.

Geïnteresseerde schapenhouders en terreinbeheerders ontvingen in de loop van het project acht nieuwsbrieven. Elke nieuwsbrief ging uitvoerig in op telkens een ander thema.

Om het project af te sluiten is er een rijk geïllustreerde, lijvige brochure uitgegeven die allerhande actuele informatie bundelt over landschapsbeheer in Vlaan-

Het project 'Landschapsbeheer met schapen' heeft duidelijk gemaakt dat er een vergoeding nodig is voor de schapenhouders die terreinen onderhouden. Als loonwerkers terreinen onderhouden (natuurgebieden of andere) dan vindt men het normaal dat ze een vergoeding ontvangen voor de gepresterde werken. Als een schapenhouder echter hetzelfde werk levert, dan wordt er vaak verondersteld dat deze het gratis doet.

Belangrijk is ook dat startende schapenhouders – nog vóór ze een beheersovereenkomst afsluiten – weten wat er geïnvesteerd moet worden voor een degelijk landschapsbeheer, en dat de beheersovereenkomst voldoende lang loopt zodat hun investeringen kunnen renderen.

Joris Schelfhout, adviescommissie Herkauwers

deren. De lezer vindt er inlichtingen over begrazingstechnieken, geschikte rassen, ziekteproblemen, potentiële begrazingsgebieden, wettelijke verplichtingen en ten slotte een studie over het economisch rendement.

Nieuwe perspectieven voor de schapenhouderij...

Tot besluit kan gesteld worden dat de doelstellingen van het project bereikt zijn. De mogelijkheden van landschapsbegrazing zijn in kaart gebracht, en schapen-

houders en terreinbeheerders hebben toegang tot de informatie die ze nodig hebben. Enkele problemen die aan het licht gekomen zijn – zoals de berekening van de beheersvergoeding en de opmaak van een modelcontract – worden buiten het projectkader nog verder behandeld. De projectpartners hebben in de loop van het project kunnen vaststellen dat de houding ten aanzien van de beheersvergoeding en de contractduur bij een aantal grote terreinorganisaties veranderd is. Dit project heeft nieuwe poorten geopend voor de schapenhouderij. Meer informatie: www.schapengeiten.be.

Het programma Salmonella Pluimvee uit de startblokken

In het kader van het nationale Salmonellabestrijdingsprogramma bij braadkippen, ingevoerd om de Europese doelstellingen te behalen, is er bij DGZ/ARSIA sinds 1 juni 2009 een dierenarts aangesteld voor de begeleiding van bedrijfsdierenartsen en pluimveebedrijven bij de bestrijding van Salmonella. De taken van deze dierenarts zijn vastgelegd rekening houdend met het KB van 27 april 2007 betreffende de bewaking van Salmonella bij pluimvee.

Tijdens een korte inlooperperiode kon de begeleidende dierenarts ondermeer kennismaken met de Vlaamse en Waalse pluimveesector en diverse wetenschappelijke instellingen. Vervolgens heeft deze dierenarts een procedure uitgewerkt voor het epidemiologisch onderzoek en de probleembedrijven geïnventariseerd. Eind augustus 2009 is van wal gestoken met de opvolging van de eerste probleembedrijven binnen de braadkippensector. Dit vormt de aanloop naar het opstellen van een Salmonella Actieplan (SAP) dat de basis zal vormen om per bedrijf een bedrijfsspecifiek Salmonella-actieplan op te stellen.

Inventarisatie van probleembedrijven

Op basis van de positieve Salmonella-resultaten, afkomstig van de maandelijkse rapporteringen van de erkende laboratoria aan het FAVV van de resultaten van alle stalen genomen in het kader van de officiële Salmonellabestrijding bij pluimvee, heeft de begeleidende dierenarts de probleembedrijven geïnventariseerd. Bedrijven die driemaal of meer positief zijn bevonden voor hetzelfde serotype worden als probleembedrijf beschouwd.

Een specifiek plan voor elk probleembedrijf

Samen met de bedrijfsdierenarts gaat de begeleidende dierenarts Salmonella op zoek naar een oplossing op maat van elk probleembedrijf.

De bedrijfsdierenarts, de pluimveehouder en de begeleidende dierenarts overlopen samen de bedrijfshistoriek. Aan de hand van een checklist en een vraaggesprek met de pluimveehouder wordt informatie ingewonnen over de sanitaire toestand op het bedrijf. Naast de identificatie- en bedrijfsgegevens komen de infrastructuur, hygiëne, bioveiligheid, drinkwater en voeder aan bod.

Het opsporen van de infectieroute en -oorsprong gebeurt via een uitgebreide bemonstering. Deze verloopt volgens een vast stramien: bij het begin van de ronde (week 1), bij het einde van de ronde (week 5) en na reiniging en ontsmetting (tijdens leegstand). De begeleidende dierenarts neemt telkens omgevingsstalen binnenin de stal en de onmiddellijke omgeving met watten en swabs. Ook het drinkwater, het voeder en eventueel aanwezige insecten en knaagdieren kunnen onderzocht worden op de aanwezigheid van Salmonella. Om na te gaan hoe snel de kuikens Salmonella uitscheiden, neemt de pluimveehouder ook zelf dagelijks meststalen gedurende de eerste zeven dagen na opzet. Hij krijgt hiervoor het nodige materiaal ter beschikking.

Vervolgens worden de stalen geanalyseerd in het laboratorium van DGZ of ARSIA naargelang de vestigingsplaats van het bedrijf. Dit onderzoek gebeurt volledig volgens de ISO-normering. Indien stalen positief zijn voor Salmonella,

De richtlijnen in het kader van Salmonellabestrijding schrijven voor dat er bij elk bedrijf met 200 braadkippen of meer een bemonstering gebeurt per stal, dit in de laatste drie weken voor de slachtdatum. De pluimveehouder, bedrijfsdierenarts of een staalnemer van DGZ/ARSIA neemt twee paar overschoentjes die samengevoegd worden tot één monster. Vervolgens worden de stalen geanalyseerd in de bevoegde laboratoria, waaronder die van ARSIA en DGZ.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek heeft men in 2009 kunnen vaststellen dat Salmonella voorkomt bij 1,8% van de stalen.

worden ze opgestuurd naar het CODA voor verdere serotypering. Van zodra de resultaten bekend zijn, worden deze gerapporteerd aan de bedrijfsdierenarts en pluimveehouder. De begeleidende dierenarts Salmonella zorgt voor de verdere administratieve verwerking.

Op basis van de resultaten wordt een specifiek Salmonella-actieplan opgesteld voor elk bedrijf. De pluimveehouder en bedrijfsdierenarts ontvangen een verslag met tips en adviezen voor een optimaal hygiënemanagement. Het doel hiervan is tweeledig: een betere bestrijding van Salmonella enerzijds en het voorkomen van besmetting in de toekomst anderzijds.

De begeleidende dierenarts Salmonella volgt het bedrijf verder op tot het driemaal opeenvolgend negatief is voor Salmonella.

Wanneer men één hygiënesluis voor het volledige bedrijf inricht, is het aangewezen om in elke stal (de voorruimte) een apart stel laarzen, een ontsmettingsbak en lavabo te voorzien.

Voederpannen demonteren is belangrijk. Tussen de randen blijft er immers vaak organisch materiaal achter.

De laatste jaren kende het aantal humane Salmonellabesmettingen een spectaculaire daling. Deze is te danken aan de enorme inspanningen die geleverd werden door de pluimveehouders. Zij pasten maatregelen toe zoals vaccinatie en aandacht voor hygiëne, nog vóór ze opgelegd werden door Europa. Hiermee toont de pluimveesector aan dat Salmonellabestrijding de laatste 12 jaar dan ook een zeer belangrijk aandachtspunt was – en nog steeds is – op de leg- en vermeerderingsbedrijven. Nu ook bij de vleeskippen- en vleeskal-koenbedrijven. Ondanks de goede resultaten blijft waakzaamheid geboden. Bovendien worden de Europese normen nog niet gehaald en zijn bijkomende inspanningen nodig.

De sector is zich terdege bewust dat het hygiëne- en diergezondheidsmanagement op elk pluimveebedrijf en doorheen de hele keten nauwgezet toegepast moeten worden. Voedsel dat besmet is, wordt niet geaccepteerd in de maatschappij. Met andere woorden: de volledige pluimveeketen heeft baat bij de bestrijding van Salmonella. Dit is echter geen eenvoudige opdracht. Uit de praktijk blijkt duidelijk dat een goede begeleiding en opvolging van een met Salmonella besmet pluimveebedrijf nodig is om vooruitgang te boeken op dit vlak. Om aan deze noden tegemoet te komen, heeft DGZ op vraag van de pluimveesector en in samenwerking met het FAVV een begeleidende dierenarts Salmonella aangesteld. Deze zal de pluimveehouders begeleiden in hun strijd tegen Salmonella.

Het is nog te vroeg om al over resultaten te spreken, maar het staat reeds vast dat de sector overtuigd is van het nuttige werk dat deze begeleidende dierenarts Salmonella samen met de pluimveehouder en de bedrijfsdierenarts kan verrichten. De sector juicht dit initiatief dan ook sterk toe.

Frans Smets, Voorzitter adviescommissie Pluimvee

3

ONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN

47	Personeel
49	Financiën
51	Unit IT

PERSONEEL

Kerncijfers

Na de fusie in 2002 daalde het aantal medewerkers aanvankelijk met 20 fte. Vervolgens stabiliseerde dit aantal, om in 2008 en 2009 opnieuw toe te nemen. Dit laatste heeft vooral te maken met de toegenomen personeelsbehoefte naar aanleiding van de re-engineering van de informatiesystemen.

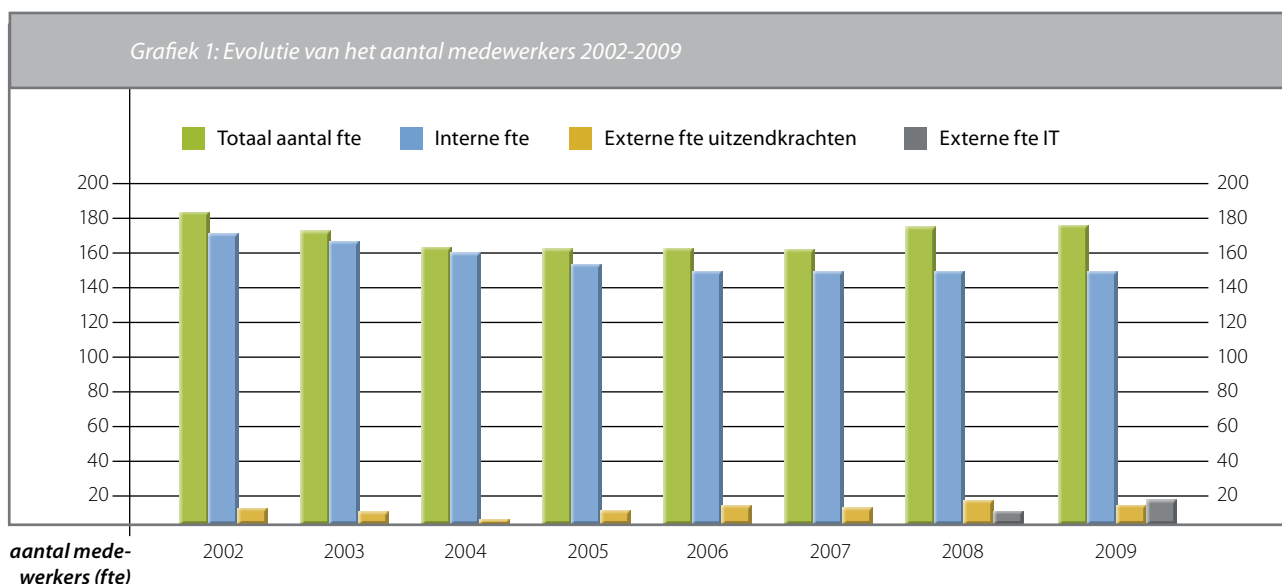
In 2009 waren er bij DGZ gemiddeld 177,4 fte tewerkgesteld (tegenover 175,2 in 2008), waarvan 150,7 in vast dienstverband (tegenover 149,5 in 2008); 12,3 uitzendkrachten (tegenover 16 in 2008) en 14,4 in onderaanneming van de unit IT (tegenover 9,7 in 2008).

In 2009 zijn er 8 nieuwe medewerkers aangeworven, terwijl 9 medewerkers DGZ hebben verlaten. Daarvan zijn er 3 met voltijds brugpensioen gegaan. Verder zijn 2 medewerkers met halftijds brugpensioen gegaan. Het aantal uitzendkrachten is gedaald van 16 in 2008 naar 12,3 in 2009. Verwacht wordt dat deze daling zich verder zal zetten in 2010 en 2011.

Tabel 1: Evolutie van het aantal medewerkers (fte) 2002-2009

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal aantal fte	182,5	173,6	162,4	163,0	162,0	162,4	175,2	177,4
Interne fte	173,0	168,2	160,5	155,1	150,4	150,6	149,5	150,7
Externe fte								
- uitzendkrachten	9,5	5,4	1,9	7,9	11,6	11,8	16,0	12,3
- IT-onderaanneming							9,7	14,4

Grafiek 1: Evolutie van het aantal medewerkers 2002-2009

Enkele beleidselementen

In 2009 heeft DGZ opnieuw geïnvesteerd in opleiding. Alles samen hebben de medewerkers hun kennis kunnen verruimen tijdens 286 dagen opleiding. De nadruk lag o.a. op het aanleren van softwaretoepassingen en het uitbreiden van de diergeneeskundige kennis op specifieke onderdelen. Bovendien werd veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van de persoonlijke vaardigheden en competenties. Dit laatste kadert binnen het competentie-managementsysteem dat ontwikkeld is in 2009 en verder invulling krijgt in 2010 en 2011.

Daarnaast was het psychosociaal welbevinden onder de medewerkers een belangrijk beleidsthema. Sinds 2007 is er een wettelijk kader dat moet helpen om psychosociale belasting op het werk – veroorzaakt door o.a. geweld en pestrijen – te voorkomen. Inspelend op deze wetgeving, heeft DGZ samen met haar partner IDEWE, in 2009 de psychosociale risicofactoren en signalen van welzijn/onbehagen geïnventariseerd. Dit is gebeurd aan de hand van een reeks groepsgesprekken waaraan alle medewerkers van de drie sites konden deelnemen. Verschillende domeinen, met name arbeidsomstandigheden, -voorwaarden, -inhoud en -relaties, zijn onderzocht.

Ook heeft DGZ in 2009 haar traditie van constructief sociaal overleg met de ondernemingsraad en het comité voor preventie en bescherming op het werk bestendigd. Een maandelijks overleg in een open sfeer zorgt voor een positieve wisselwerking tussen respectievelijk de vertegenwoordigers van de organisatie en de afgevaardigden van de werknemers.

FINANCIËN

DGZ heeft er enkele jaren geleden bewust voor gekozen om een deel van de opgebouwde financiële reserves te gebruiken voor omvangrijke strategische investeringen in informatisering ten voordele van de veehouder.

Eenzijds beoogde DGZ met behulp van deze informatisering een administratieve vereenvoudiging te realiseren voor de veehouder, zodat deze sneller en vlotter zou kunnen voldoen aan zijn verplichtingen in het kader van I&R en de sanitaire opvolging van zijn veestapel. De eerste resultaten van deze bestuurlijke beleidskeuze waren in 2009 duidelijk merkbaar, o.a. bij de lancering van Veeportaal. DGZ maakt zich sterk dat de veehouders en andere belanghebbenden, dankzij de gemaakte investeringen, in de komende jaren zullen kunnen genieten van een steeds betere ondersteuning.

Anderzijds was DGZ gedurende het hele traject nauw betrokken bij de re-engineering van de I&R-database Sanitel, om op die manier de brugfunctie tussen de overheid, veehouders en dierenartsen beter te kunnen invullen.

De afschrijvingslast van de gemaakte investeringen weegt echter zwaar door in de resultatenrekeningen van 2009 en dit zal ook de komende jaren nog het geval zijn.

Bovendien hebben de re-engineering van Sanitel, de ontwikkeling van Veeportaal en de bijhorende vernieuwde interne ondersteunende systemen, het onmogelijk gemaakt om de personeelskosten in

2009 gevoelig te reduceren. Dit werd nog versterkt door de bijkomende inspanningen die de opgestarte heroriëntatie van de sanitaire programma's vergde. Op bepaalde momenten volstond de normale capaciteit van DGZ-medewerkers niet om alle extra werk op te vangen en moesten we een beroep doen op bijkome-

mende uitzendkrachten. Dit alles had in 2009 uiteraard een ongunstig effect op de kosten.

Eens de nieuwe systemen voldoende stabiel zijn, zal het mogelijk zijn om de beoogde kostenbesparing, die noodzakelijkerwijs uit de informatisering zal voortvloeien, ook werkelijk hard te maken.

In 2009 boekte DGZ uit de werking een inkomstentotaal van €15,01 miljoen. Dit was €721.000 minder dan in 2008. Deze daling is vooral te wijten aan een daling van de inkomsten uit BSE-testen met €770.000.

De omzet van de overige labo-analyses bleef vrijwel gelijk, net als de inkomsten uit I&R. De werkingstoelagen in het kader van opdrachten voor de overheid en voor diverse projecten bedroegen in totaal €4.030.000, een bedrag dat eveneens nauwelijks gewijzigd is ten opzichte van 2008.

De belangrijkste financiers van deze opdrachten zijn:

- het FAVV, waarvoor DGZ diverse opdrachten vervult in het kader van de officiële sanitaire programma's;
- de FOD Volksgezondheid, op aangeven van de Raad van het Fonds in het kader van de programma's Veepeiler Rund, IBR, paratbc, Veepeiler Varken, enteritidis op leghennenbedrijven, e.a.;
- de Vlaamse overheid;
- de provinciale overheden.

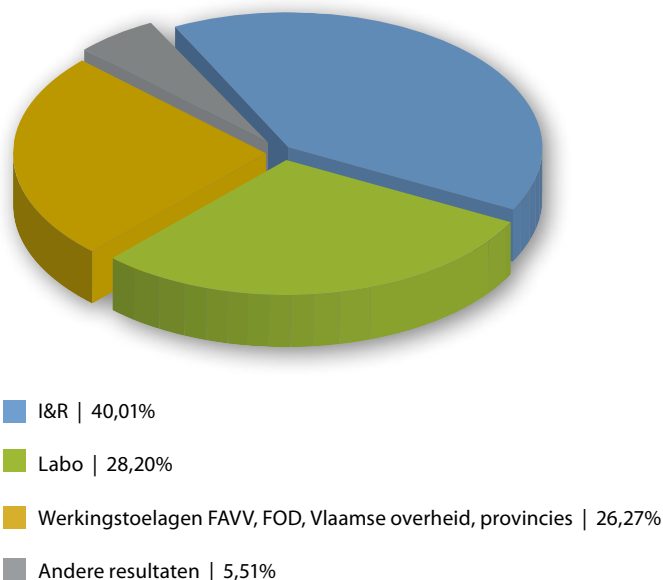
Aan uitgavenzijde boekte DGZ €797.000 meer dan in 2008, waarbij met name de onderhouds- en hostingkosten voor de informatica-infrastructuur en de VRS-kosten in het oog springen. De bezoldigingen, sociale lasten, inclusief de kosten voor uitzendkrachten en personeelsvoorzieningen, waren €387.000 lager dan in 2008.

Zeer opvallend is verder dat DGZ – ten gevolge van de hierboven vermelde investeringen – een verhoging van de afschrijvingen boekte met €433.000, en €743.000 uitzonderlijke afschrijvingen.

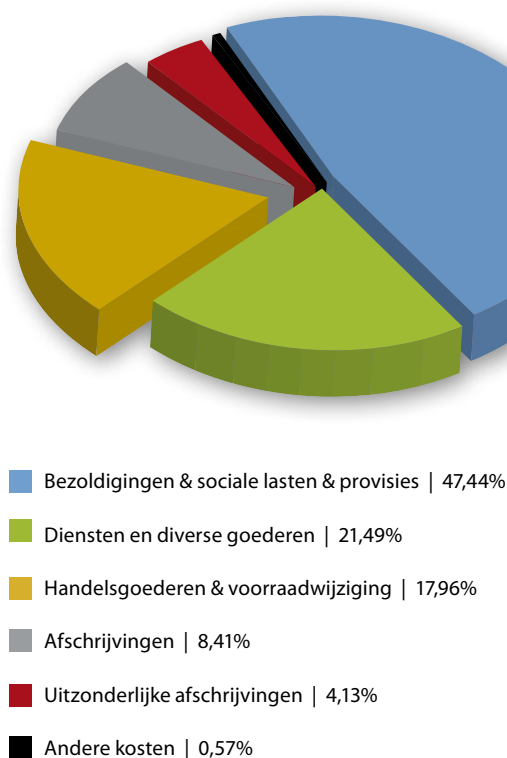
De figuren hiernaast geven de voornaamste componenten van de inkomsten en uitgaven weer.

Voor een gedetailleerde financiële analyse verwijzen we naar de jaarrekening 2009 in een afzonderlijk document.

Figuur 1: Verdeling inkomsten in 2009

Figuur 2: Verdeling uitgaven in 2009

UNIT IT

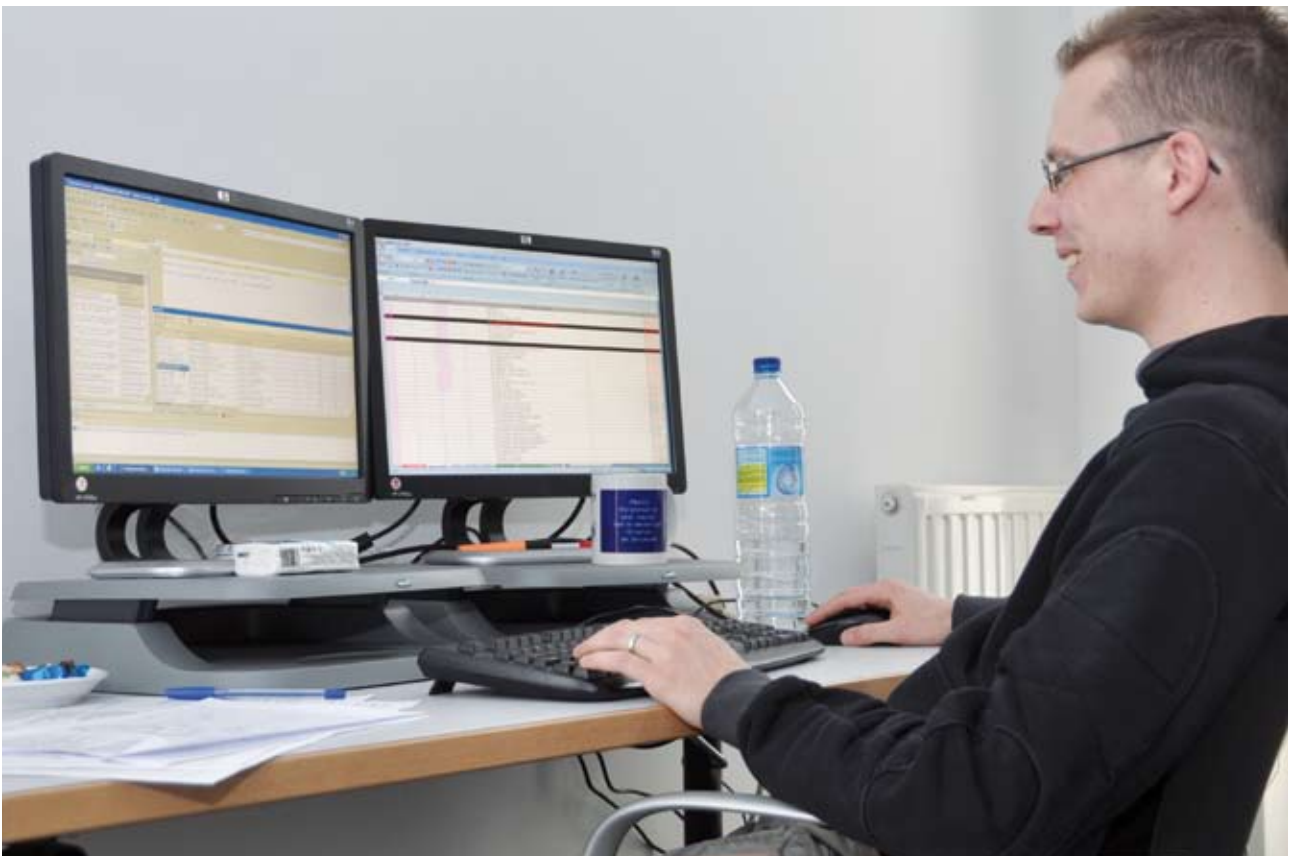
Op het vlak van IT was 2009 een jaar waarin zeer belangrijke stappen gezet werden. In maart 2009 werden zowel het Veeportaal en het vernieuwde VRS, als de ARES- en Recomatics-toepassing in gebruik genomen. Het zwaartepunt van deze toepassingen ligt bij de unit I&R, maar ook de units Labo en DEO plukken de vruchten van deze en bijkomende realisaties.

In het volgende overzicht vindt u een bondige beschrijving van elk van de verwezenlijkingen.

Veeportaal

Veeportaal stelt de veehouders in staat om via het internet een groot aantal gegevens te consulteren en om diverse meldingen, zoals geboorte- en vertrek-meldingen van dieren, uit te voeren. Ook kunnen de veehouders via deze web-gebaseerde toepassing zelf bestellingen van bv. oormerken plaatsen.

DGZ is de contactpersoon voor een groot aantal externe partners waaronder ALV, VLM, CRV, SGS en leveranciers van managementpakketten, en verstrekt operationele support bij de uitwisseling van gegevens met Veeportaal. Zo levert DGZ ook rapporten aan die bv. nodig zijn voor het berekenen van de premies. Het Veeportaal komt in dit jaarverslag uitgebreid aan bod bij de unit I&R.

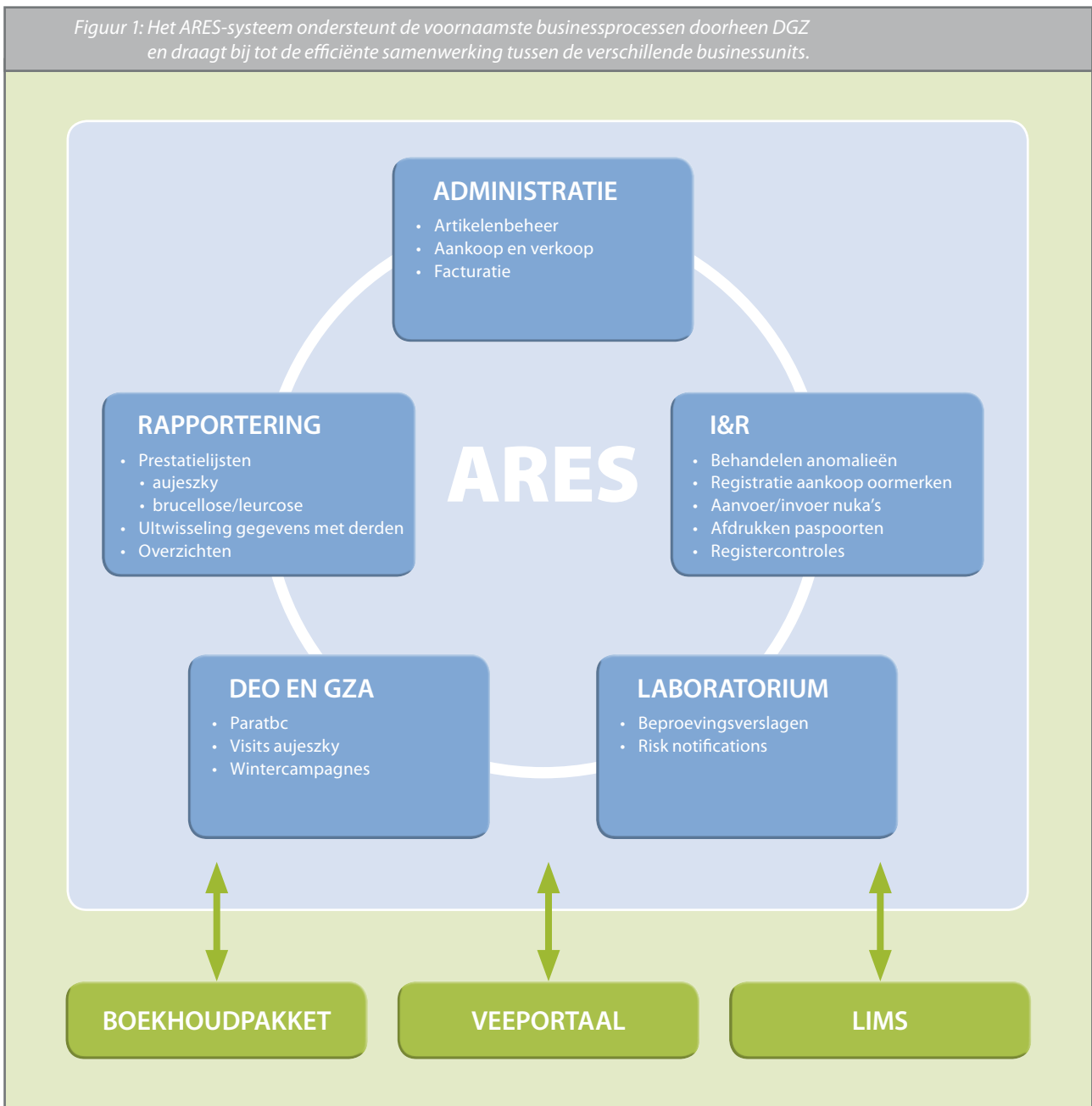

ARES

ARES (*Animal Registration & Epidemiologic Support system*) sluit nauw aan bij Veeportaal. Beide systemen wisselen op een gecontroleerde manier en volgens strikte regels gegevens uit met elkaar. Dit volledig geïntegreerde programma voorziet in de automatisering en ondersteuning van het merendeel van de I&R-processen en verzorgt samen met het boekhoudpakket

Exact de facturatie van alle diensten en goederen doorheen DGZ. Bij de unit Labo staat ARES bovendien in voor de aanmaak van de prestatielijsten aujeszky, brucellose/leucose, paratbc, de *risk notifications*, *visits aujeszky*, BVD-certificaten en de gezondheidsstatussen. Geen kleine opdracht dus en een resultaat waar DGZ best trots op mag zijn.

Figuur 1: Het ARES-systeem ondersteunt de voornaamste businessprocessen doorheen DGZ en draagt bij tot de efficiënte samenwerking tussen de verschillende businessunits.

Rapportering

De omschakeling naar het nieuwe Veeportaal in combinatie met ARES is ook gepaard gegaan met de introductie van een krachtig rapporteringssysteem, met name de Cognostoepassing van IBM, en het overzetten in het nieuwe formaat van een brede reeks rapporten die kritisch zijn voor de goede werking van DGZ. Ook wordt de nieuwe rapporteringstool gebruikt voor het aanleveren van facturatiegegevens aan de boekhouding. In deze fase ligt de nadruk op de operationele rapporten. Analytische rapporten en *Business Intelligence*-gerichte toepassingen zullen vanaf 2010 en 2011 verder uitgewerkt worden.

Het Cognosplatform staat DGZ ook toe bepaalde processen, zoals de beproevingsverslagen, drastisch te verbeteren.

Beproeivingsverslagen

De bestaande toepassing voor het bezorgen van de laboratoriumuitslagen aan dierenartsen en veehouders is volledig in een nieuw jasje gestoken:

- Het bestaande proces werd grondig herzien.
- De IT-infrastructuur werd aangepast om de antwoordtijden en beschikbaarheid te optimaliseren.
- De dienstverlening werd verbeterd door de afleversnelheid van de resultaten te verkorten van vele uren naar enkele minuten.

Voor de eindgebruiker wordt dit effectief zichtbaar vanaf begin 2010.

Recomatics

De Recomatics-toepassing wordt gebruikt om alle paspoorten van dieren die bij DGZ binnenkomen, te scannen. De informatie op de paspoorten wordt

voor een groot deel automatisch herkend zodat de medewerkers minder gegevens moeten overtypen. De Recomatics-applicatie is bovendien geïntegreerd met zowel ARES als Veeportaal. Dit maakt het mogelijk om na het inscannen van de paspoorten direct een aantal controles uit te voeren. Van elk ingescand paspoort wordt er automatisch een dossier aangemaakt binnen ARES, voor verdere verwerking binnen DGZ. Daarnaast worden de paspoorten opgeslagen in een elektronisch archief, waardoor de medewerkers de paspoorten veel gemakkelijker en sneller kunnen opvragen dan via het papieren archief.

VRS

Dankzij de nieuwe VRS-toepassing is de veehouder ook vandaag nog in staat de bewegingsmeldingen van de dieren via de telefoon te registreren. Bij de overstap naar het nieuwe Veeportaal was het bestaande VRS namelijk niet meer operationeel. DGZ heeft ervoor gezorgd dat deze service ook na de lancering van het vernieuwde Veeportaal nog beschikbaar bleef voor de veehouders.

Verbeteringen aan de applicaties

In de loop van 2009 hebben we bovengenoemde applicaties nog grondig verbeterd. Het betreft onder andere de volgende wijzigingen:

- Performatieverbeteringen van Veeportaal: DGZ heeft er heel hard op aangedrongen om de performatie en de stabiliteit van Veeportaal te verbeteren.
- Aanpassingen aan het VRS-systeem: na evaluatie door de veehouders zijn er enkele aanpassingen aan het VRS doorgevoerd, onder meer het wegvallen van een aantal herhalingen, zodat de veehouder een melding veel sneller kan ingeven.
- Aanpassingen aan Recomatics: door het toevoegen van extra controles konden we een aantal mogelijke menselijke fouten veel beter opvangen waardoor de veehouder sneller kan beschikken over zijn kaarten.
- Aanpassingen in ARES: in de loop van 2009 zijn een flink aantal problemen in ARES opgelost. In het begin zorgden deze problemen soms voor grote vertragingen, met name voor de vleeskalversector. Tegen eind 2009 waren de meeste van deze problemen opgelost en heeft I&R bijna alle achterstanden kunnen wegwerken.

SAP-programma

Dit is een voorbeeld van een kleine, doch waardevolle toepassing. Het programma ontwikkeld ter ondersteuning van het Salmonella Actieplan (SAP) maakt een gestroomlijnde verwerking van de gegevens mogelijk. Door een vlotte versturing van brieven met op de keerzijde het verslag van de onderzoeken ontvangt de klant de onderzoeksresultaten op één lijst en moet de veehouder zijn resultaten niet bijhouden via verschillende beproevingsverslagen.

MCC

Het voorbije jaar heeft DGZ zijn melkonderzoeken uitbesteed aan MCC. De elektronische bestanden die we ontvangen van MCC met de administratieve gegevens en resultaten van de stalen worden automatisch ingelezen in het LIMS (laboratorium informatiemanagement systeem). Door deze geautomatiseerde verwerking van de resultaten is de kans op fouten bijna nihil en kunnen de veehouder en de dierenarts sneller beschikken over hun resultaten.

Infrastructuur

DGZ beschikt over een bijzonder krachtige en professionele IT-infrastructuur. Bovenop het gebruikelijke onderhoud hebben we in 2009 aandacht besteed aan het volgende:

- Nieuwe mailserver: deze is volledig geïntegreerd met het Officepakket, zodat een vlotte en verzorgde communicatie zowel intern als extern mogelijk is. Het mailsysteem is in staat om binnenkomende en uitgaande mail nauwkeurig te monitoren. Zo kunnen we controleren of bv. de beproevingsverslagen wel degelijk verstuurd zijn.

- Dieselnoodgenerator: voor de continuïteit van de dienstverlening is er in Drongen een krachtige dieselnoodgenerator geplaatst, naar analogie met site Torhout. Hierdoor blijven de servers ook tijdens een stroompanne operationeel en kunnen de nodige acties ondernomen worden om de gegevens veilig te stellen.
- Temperatuursondes: op alle sites zijn de serverzalen uitgerust met een temperatuursonde. Hierdoor wordt een panne met de airconditioning meteen gedetecteerd. Zo kunnen we sneller ingrijpen en de nodige herstellingen uitvoeren.
- Datalijnen: DGZ is voor zijn online toepassingen zoals Veeportaal, ARES en LIMS, sterk afhankelijk van de kwaliteit van de communicatielijnen. In Drongen is er onder de spoorweg een glasvezellijn getrokken en de snelheid is opgetrokken naar 10 Mb. De glasvezellijn is voortaan de primaire lijn. De vroegere lijn is behouden en dient als back-up in geval van problemen met de glasvezellijn. Tussen Torhout en Drongen is een 4 Mb-lijn in gebruik

genomen om bij bloedonderzoeken de paspoorten onmiddellijk te kunnen inscannen en doorsturen naar Drongen voor verwerking.

- Opslagruimte: om de historiek van de laboratoriumgegevens langer te kunnen bijhouden is de schijfcapaciteit van de LIMS-servers in Torhout vergroot.
- Taperobot: in Lier is een taperobot in gebruik genomen om de gegevens op een reservekopie te zetten en bij eventuele panne sneller terug operationeel te zijn.

Operationele ondersteuning

2009 was een jaar van grote uitdagingen. DGZ kan nu bogen op een sterke IT-infrastructuur en een gedreven IT-afdeling. De inzet van de unit IT van DGZ beperkt zich echter niet tot bovenstaande lijst van verwezenlijkingen. Naast de ingebruikname van nieuwe systemen en het opstarten van nieuwe projecten, blijft het de eerste opdracht van de unit IT om de bestaande operationele systemen degelijk te ondersteunen.

Bijlage 1: Overzicht publicaties 2009

Artikels in *peer review* tijdschriften

- Lefebvre D.J., Van Reeth K., **Vangroenweghe F.**, Maes D., **Van Driessche E.**, Laitat M., Nauwynck H.J. (2009). Serosurvey for viruses associated with reproductive failure in newly introduced gilts and in multiparous sows in Belgian sow herds. *Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift*, 78, 429-435
- Pardon B., Maes S., Nollet H., **De Bleecker K.**, Kerkhofs P., Deprez P. (2009). An outbreak of the peracute form of malignant catarrhal fever in Belgian cattle. *Vlaams diergeneeskundig tijdschrift*, 78, 359-364
- Supré K., De Vlieghe S., Sampimon O.C., Zadoks R.N., Vanechoutte M., Baele M., **De Graef E.**, Piepers S., Haesebrouck F. (2009). Technical note: use of transfer RNA-intergenic spacer PCR combined with capillary electrophoresis to identify coagulase-negative Staphylococcus species originating from bovine milk and teat apices. *Journal of Dairy Science*, 92, 3204-3210

Abstracts op wetenschappelijke congressen

- **Arijs D.**, Van der Stede Y., Méroc E., Imberechts H., **Vangroenweghe F.** (2009). Bacteriological prevalence in finishing pig farms assigned as Salmonella risk farms by serological screening. 8th International Symposium: Epidemiology and Control of foodborne pathogens in pork, Québec, Canada, 30/09/2009 – 02/10/2009, 296-298
- **Arijs D.**, **Vangroenweghe F.**, Méroc E., Van der Stede Y. (2009). The role of the infection status of sows on the assignment as Salmonella risk farm in the Belgian Salmonella control program. 8th International Symposium: Epidemiology and Control of foodborne pathogens in pork, Québec, Canada, 30/09/2009 – 02/10/2009, 390-392
- **Callens J.**, **De Bleecker K.**, **Stoop S.**, **Miry C.** (2009) Abortion in cattle: developing an optimal diagnosis approach. 1st European Buiatrics Forum (EBF), Marseille, France, 1-3 December 2009, Abstracts, 103
- De Herdt P., Defoort P., Van Steelant J., Swam H., Tanghe L., Van Goethem S., **Vanrobaeys M.** (2009). Enterococcus cecorum osteomyelitis and arthritis in broiler chickens. Proceedings of the 16th World Veterinary Poultry Association Congress, Marrakesh, Marokko, November 8-12, p. 173.
- Dewaele I., **Van Meirhaeghe H.**, **Vanrobaeys M.**, Ducatelle R., Rasschaert G., Herman L., Heyndrickx M., De Reu K. (2009). Environmental monitoring of Salmonella Enteritidis on positive layer farms. XIXth European Symposium on the Quality of Poultry Meat & XIIIth Symposium on the Quality of Eggs and Egg Products, Turku, Finland, 21-25 June 2009, Proceeding, Book of Abstracts, 66
- Pardon B., **De Bleecker K.**, **Callens J.**, Deprez P. (2009). Longitudinal study on morbidity and mortality in Flemish veal calves. 1st European Buiatrics Forum (EBF), Marseille, France, 1-3 December 2009, European Buiatrics Forum, 1st, Abstracts, 151
- Pardon B., **De Bleecker K.**, **Callens J.**, Van Immerseel F., Deprez P. (2009). Epidemiology of enterotoxaemia in Flemish veal calves. 6th ClostPath International Conference: Clostridia: the impact of genomics on disease control, Rome, Italy, 19-23 October 2009, ClostPath International Conference, 6th, Abstracts, 49
- Pardon B., **De Bleecker K.**, Steukers L., Dierick J., Saey V., Maes S., Vercauteren G., De Clercq K., Ducatelle R., Deprez P. (2009). Neonatal haemorrhagic diathesis in Belgium: epidemiology. Haemorrhagic Diathesis in Calves: satellite symposium of the 1st European Buiatrics Conference, Marseille, France, December 2, Haemorrhagic Diathesis in Calves, Abstracts, 8-9

- Pardon B., Hostens M., Ribbers L., **De Bleecker K.**, Opsomer G., Deprez P. (2009). Ear vein sampling procedure with a commercial betahydroxybutyrate meter as a cow side test for ketosis. 1st European Buiatrics Forum (EBF), Marseille, France, 1-3 December 2009, European Buiatrics Forum, 1st, Abstracts, 252
- **Vangroenweghe F.**, Heylen P., **Arijs D.**, **Castrycck F.** (2009). Hygienograms for evaluation of cleaning and disinfection protocols in pig facilities. 8th International Symposium: Epidemiology and Control of foodborne pathogens in pork, Québec, Canada, 30/09/2009 – 02/10/2009, 220-223
- **Vangroenweghe F.**, **Miry C.**, Maes D., **Heylen P.**, **Castrycck F.** (2009). Diagnostic examination of increased sow mortality in Belgian pig farms. Proceeding of the 1st ESPHM, Copenhagen, Denmark, 27-28 August 2009, 24

Posters op wetenschappelijke congressen

- Dewaele I., **Van Meirhaeghe H.**, **Vanrobaeys M.**, Ducatelle R., Rasschaert G., Herman L., Heyndrickx M., De Reu K. (2009). Environmental monitoring of Salmonella Enteritidis on positive layer farms. 14th conference on Food Microbiology, Luik, Belgium, 18-19 June 2009, Book of abstracts, 97
- Dewaele I., **Van Meirhaeghe H.**, **Vanrobaeys M.**, Ducatelle R., Rasschaert G., Herman L., Heyndrickx M., De Reu K. (2009). Environmental monitoring of Salmonella Enteritidis on positive layer farms. XIXth European Symposium on the Quality of Poultry Meat & XIIIth Symposium on the Quality Eggs and Egg Products, Turku, Finland, 21-25 June 2009, Poster, Book of Abstracts, 6
- Dewaele I., **Van Meirhaeghe H.**, **Vanrobaeys M.**, Ducatelle R., Rasschaert G., Herman L., Heyndrickx M., De Reu K. (2009). Environmental monitoring of Salmonella Enteritidis on positive layer farms. 3rd ASM Conference on Salmonella: Biology, Pathogenesis & Prevention, Aix-en-Provence, Frankrijk, 5-9 October 2009, Book of Abstracts, 43
- Dewaele I., **Van Meirhaeghe H.**, **Vanrobaeys M.**, Ducatelle R., Wildemaue C., Rasschaert G., Herman L., Heyndrickx M., De Reu K. (2009). 'A longitudinal study of environmental Salmonella Enteritidis contamination on persisting layer farms'. 17th Annual Conference of the Flemish Society for Veterinary Epidemiology and Economics: Epidemiological tools as corner stone for policy making and good practice, Tervuren, 23 October 2009 (CODA – CERVA)
- Dewaele I., **Van Meirhaeghe H.**, **Vanrobaeys M.**, Ducatelle R., Wildemaue C., Rasschaert G., Herman L., Heyndrickx M., De Reu K. (2009). 'A longitudinal study of environmental Salmonella Enteritidis contamination on persisting layer farms'. 6th Balkan Congress of Microbiology, Ohrid, Macedonia, 28-31 October 2009, book of abstracts Session Environmental and food microbiology, 141
- Pardon B., **De Bleecker K.**, Deprez P. (2009). Morbidity and mortality in Flemish veal farms. BRD discussion group: the medical management of Bovine Respiratory Disease (BRD), Paris, France, 18-20 February 2009
- Pardon B., Hostens M., Ribbers L., **De Bleecker K.**, Opsomer G., Deprez P. (2009). Ear vein sampling procedure with a commercial betahydroxybutyrate meter as a cow side test for ketosis. 1st European Buiatrics Forum (EBF), Marseille, France, 1-3 December 2009
- **Van Meirhaeghe H.**, Cox M. (2009). Improving hygiene management for a safer egg production. XIXth European Symposium on the Quality of Poultry Meat & XIIIth Symposium on the Quality Eggs and Egg Products, Turku, Finland, 21-25 June 2009, Proceedings Eggmeat 2009, Category Poster, 87
- **Vangroenweghe F.**, **De Graef E.**, **Arijs D.**, **Miry C.**, **Vanrobaeys M.**, **Castrycck F.** (2009). Recent microbial sensitivity data of brachyspira hyodysenteriae in Belgium (2009). Proceeding of the 1st ESPHM, Copenhagen, Denmark, 27-28 August, 78
- **Vangroenweghe F.**, **De Graef E.**, **Vanrobaeys M.**, **Miry C.**, **Castrycck F.** (2009). Antimicrobial sensitivity for colistin of Haemolytic Escherichia coli strains from clinical cases using the E-test. Proceeding of the 1st ESPHM, Copenhagen, Denmark, 27-28 August
- **Vangroenweghe F.**, **Heylen P.**, Maes W., **Arijs D.**, **Miry C.**, **Castrycck F.** (2009). Hygienograms for the evaluation of cleaning and disinfection protocols in pig facilities. Proceeding of the 1st ESPHM, Copenhagen, Denmark, 27-28 August, 79
- **Vangroenweghe F.**, Suls L., **Van Driesche E.**, **Vandersmissen T.**, **Goyvaerts E.**, **Miry C.**, **Castrycck F.** (2009). Health bonus after transition to 4- or 5-week batch management systems. Proceeding of the 1st ESPHM, Copenhagen, Denmark, 27-28 August, 77

Artikels in andere tijdschriften

- **Arijs D.** (2009). Salmonella Actieplan: een stand van zaken na 1,5 jaar werking. Varkensbedrijf, nr 3 maart 2009, 24-25
- **Arijs D.** (2009). Salmonella Actieplan: nog steeds 30 nieuwe risicobedrijven per maand! De varkenswereld, nr 6, 16-17
- **Bertels G.** (2009). Interessante website voor schapenhouders. De schapenhouder, april 2009,10
- **Castrycck F.**, **Volckaert D.** (2009). Link vormen tussen praktijk en wetenschap. Landbouw & Techniek 6, 27 maart 2009, 40-41

OVERZICHT PUBLICATIES 2009

- **Castryck F.** (2009). Gebrekkige doorstroming slachtlijnbevindingen blijft probleem. Varkensbedrijf, nr 9 september 2009, 14-15
  - **De Bleecker K.** (2009). Preventie van Botulisme op rundveebedrijven. Boer en Tuinder, 03/07/2009, 7
  - **De Bleecker K.** (2009). Botulismevaccin eindelijk beschikbaar. Boer en Tuinder, 30/10/2009, 7
  - **De Bleecker K.** (2009). Botulisme bij rundvee, een groeiend probleem. Drietandmagazine, 10/07/2009, 18
  - **De Bleecker K.** (2009). Preventie van botulisme: het langverwachte vaccin tegen botulisme is er eindelijk. Drietandmagazine, 30/10/2009, 8
  - **De Bleecker K.** (2009). Onverklaarbare stollingstoornis. Veeteeltvlees, juni 2009, 20
  - **De Bleecker K.** (2009). Seleniumalarm in Vlaanderen. Veeteeltvlees, november 2009, 22-23
  - **De Bleecker K., Van Meirhaeghe H.** (2009). Botulisme bij rundvee: een groeiend probleem. Pluimvee, juli/augustus 2009, 8-9
  - **De Bleecker K.** (2009). Botulisme in Vlaanderen: vaccineren wordt mogelijk. Melkveebedrijf, oktober 2009, 8
  - Deprez P., **De Bleecker K.**, Steukers L., Pardon B. (2009). 'Bloedzwetende' kalveren in Vlaanderen. VDV-magazine, mei 2009, 28-30
  - Hertogs I, **Geerinx M.** (2009). Salmonellabestrijding: een zorg van de hele keten. Pluimvee december 2009
  - Hubrecht L., Willems W., **Stoop S.** (2009). Voorkomen en bestrijden van IBR en BVD (deel 1). Drietandmagazine 11/12/2009, 10
  - Hubrecht L., Willems W., **Stoop S.** (2009). Voorkomen en bestrijden van IBR en BVD (deel 2). Drietandmagazine 18/12/2009, 12-13
  - Hubrecht L., Willems W., **Stoop S.** (2009). Voorkomen en bestrijden van IBR, 2012 is in zicht. Veeteeltvlees, oktober 2009, 28-29
  - Hubrecht L., Willems W., **Stoop S.** (2009). BVD kost dertig tot zestig euro per koe per jaar. In stappen BVD-vrij. Veeteeltvlees, november 2009, 14-15
  - Pardon P., Deprez P., **De Bleecker K.** (2009). Verhoogde bloedingsneiging bij jonge kalveren in Vlaanderen. Drietandmagazine 08/05/2009, 8
  - Supré K., De Vlieghe S., Haesebrouck F., **De Bleecker K.** (2009). Mastitis op biologische melkveebedrijven in vergelijking tot conventionele bedrijven. Boer en Tuinder 13/03/2009, 14
  - **Vandersmissen T., Vangroenweghe F.** (2009). Prevalentie van urineweg-infecties bij zeugen: een screening op Vlaamse varkensbedrijven. Varkensbedrijf, nr 8 augustus 2009, 12-13
  - **Vangroenweghe F.** (2009). Sleutel tot betrouwbare, snelle en veilige drinkwatermedicatie. Varkensbedrijf, nr 2 februari 2009, 28-29
  - **Vangroenweghe F.** (2009). Bioveiligheid in de praktijk: hoe ermee starten? Varkensbedrijf, nr 6 juni 2009, 18-21
  - **Vangroenweghe F.** (2009). Werken aan bioveiligheid helpt! Landbouw & Techniek 5, 13 maart 2009, 19-21
- ### Nieuwsbrieven
- **Bertels G.** (2009). ADLO-project: Natuur- en landschapsbeheer met kleine herkauwers: "Q fever een bedreiging voor de schapenhouder?", april 2009
  - **Bertels G.** (2009). ADLO-project: Natuur- en landschapsbeheer met kleine herkauwers: "Een Vlaamse website voor schapen- en geitenhouders", juli 2009
  - **Bertels G.** (2009). ADLO-project: Natuur- en landschapsbeheer met kleine herkauwers: "Giftige planten in de schapenhouderij" deel 1, oktober 2009
- ### Brochures
- Cox M., **Van Meirhaeghe H.** (2009). Hier is hygiëne troef. Hygiëne management op het pluimveebedrijf.
  - Driessen B., Schouteden T., Goeman L., Leys S., **Bertels G.**, Van Thielen J., Geers R. (2009). Op weg naar landschapsbeheer met schapen.
  - **Vangroenweghe F.**, Ribbens S., **Vandersmissen T.**, Beek J., Dewulf J., Maes D., **Castryck F.** (2009). Varkens gezond houden.
- ### Doctorale proefschriften
- **Barbé F.** (2009). Novel insights in the serodiagnosis and pathogenesis of swine influenza.
  - **De Graef E.** (2009). Faecal enterococci, streptococci and *Escherichia coli* from dogs and cats: identification and occurrence of acquired antimicrobial resistance.

Bijlage 2: Lijst afkortingen

ADLO	Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling van het departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid	ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
AGP	agar gel precipitatie	ISO	Internationale Organisatie voor Standardisatie
ALV	Agentschap voor Landbouw en Visserij	IVB	Interprofessionele Vereniging voor het Belgisch vlees
App	Actinobacillus pleuropneumoniae	IT	informatietechnologie
AR	atrofische rhinitis	KB	Koninklijk Besluit
ARES	Animal Registration and Epidemiologic Support system	KI	kunstmatige inseminatie
ARSIA	Association Régionale de Santé et d'Identification Animales	LIMS	laboratorium informatiemanagement systeem
BI	business intelligence	Mb	megabit
BSAP	bedrijfsspecifiek actieplan	MCC	Melkcontrolecentrum Vlaanderen
BSE	boviene spongiforme encefalopathie	MIC	minimale inhibitorische concentratie
BVD	boviene virale diarree	MPR	melkproductieregistratie
CAE	caprine arthritis encephalitis	NCD	Newcastle disease
CODA	Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie	NEFA	non esterified fatty acids
DGZ	Dierengezondheidszorg Vlaanderen	NUKA	nuchtere kalveren
DEO	Diergeneeskundige & Epidemiologische Ondersteuning	PCE	provinciale controle-eenheid
ELISA	enzyme-linked immuno sorbent assay	PCLT	Praktijkcentrum voor Land- en Tuinbouw
ELISA Asn	enzyme-linked immuno sorbent assay antistoffen	PCR	polymerase chain reaction (polymerase-kettingreactie)
EU	Europese Unie	PIA	porcine intestinal adenomatosis
FAVV	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen	PIVAL	Proefcentrum voor Innovatie, Verbreding en Advies voor Landbouw en veehouderij
FOD	Federale Overheidsdienst	PRRSV	porcine reproductive en respiratory syndrome virus
fte	fulltime equivalent (voltijdse equivalenten)	RT-PCR	real-time polymerase chain reaction
gB	glycoprotëine B	SAP	Salmonella Actieplan
gE	glycoprotëine E	SGH	schapen, geiten en hertachtigen
GZA	gezondheidsadministratie	TSE	transmissibele spongiforme encefalopathie
HI	haemaglutinatie inhibitie	VEPEK	Verbond voor Pluimvee, Eieren en Konijnen
I&R	Identificatie & Registratie	VKI	voedselketeninformatie
IBR	infectieuze bovine rhinotracheïtis	VLIM	Vlaams geïntegreerd melkonderzoek
IKB	integrale ketenbeheersing	VLM	Vlaamse Landmaatschappij
		VRS	Voice Registration System
		ZN-kleuring	Ziehl-Neelsen kleuring

Contactgegevens

Dierengezondheidszorg Vlaanderen

Maatschappelijke zetel/site Drongen

Deinse Horsweg 1
9031 Drongen
e-mail: info@dgz.be

Site Torhout

Industrielaan 29
8820 Torhout

Site Lier

Hagenbroeksesteenweg 167
2500 Lier

Klantendienst identificatie & registratie (I&R)

tel. 078 05 05 23
fax 078 05 23 23
e-mail: i&r@dgz.be

Klantendienst laboratorium & diergezondheidsadministratie en diergeneeskundige ondersteuning

tel. 078 05 05 24
fax 078 05 24 24
e-mail: vetinfo@dgz.be

Klantendienst financiële zaken en algemene diensten

tel. 078 05 05 25
fax 078 05 25 25
e-mail: boekhouding@dgz.be

Colofon

Verantwoordelijk uitgever

Denis Volckaert, Directeur
Deinse Horsweg 1, 9031 Drongen

Coördinatie en eindredactie

Dominiek Schollaert,
Coördinator communicatie

Grafische vormgeving

zorragraphics.be

Drukwerk

Drukkerij De Maertelaere

Fotografie

Archief van DGZ aangevuld
met enkele foto's van CRV

